

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Міжбанківський кредитний ринок в інфраструктурі банківської системи України

Студента 1 курсу 3м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Юрчука
Володимира
Сергійовича

Науковий керівник
канд. екон. наук,
Доцент

Серажим Юліан
Віталійович

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2019

ЗМІСТ

Вступ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА МІЖБАНКІВСЬКОМУ КРЕДИТНОМУ РИНКУ 6

1.1. Роль, сутність та функції міжбанківського кредитного ринку в інфраструктурі банківської системи України 6

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТНОГО РИНКУ 17

2.1. Аналіз розвитку міжбанківського кредитного ринку в Україні 17

2.2. Розвиток міжбанківського кредитного ринку у ЄС 28

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ 39

3.1. Шляхи удосконалення міжбанківського кредитного ринку з урахуванням європейського досвіду 39

3.2. Регресійна модель макросередовища ринку міжбанківського кредитування в Україні 48

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 57

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 60

ДОДАТКИ 66

ВСТУП

Актуальність дослідження. Міжбанківські кредити відіграють велику роль для країни, мають величезне значення в міжбанківських операціях, де один банк може сприяти економічному розвитку іншого банку. Адже банк, особливо регіональний, має життєво важливе значення для економіки прив'язаного регіону, тому що підприємства і населення не можуть існувати окремо від економічної системи держави.

На сьогоднішній день банки в Україні діють за умов підвищеного ризику ринкового середовища, що ставить підвищені вимоги до забезпечення та підтримки їх фінансової стійкості, вибору раціонального варіанту розміщення фінансових ресурсів, оцінки та контролю ризиків. Банківська система сьогодні не виконує своє основне завдання, оскільки не фінансує і не кредитує реальний сектор економіки. Протягом останніх років банківська система України характеризується постійними змінами, які відображаються у коливаннях її основних фінансових показників. Однією з головних умов успішної реалізації економічних реформ в Україні є формування відповідної банківської системи, яка є складним і багатофункціональним механізмом, стосується фінансових інтересів країни, окремих підприємств і організацій, усього населення тощо. Саме тому в Україні міжбанківський кредитний ринок стає все більш актуальним через загострення проблеми ліквідності банків, яка спричинена макроекономічними факторами – суцільним спадом вітчизняного виробництва, платіжною кризою тощо.

Значний внесок у розгляд питань міжбанківського кредитування зробили сучасні економісти заходу С. Л. Брю, Е. Долан, В. Лексіс, К. Р. Маконелл, Ф. Мишкін, Н. Г. Менк'ю, Е. Рід, П. Роуз, Дж. Ф. Сінкі, Й. Фрідман, М. Шумпетер та інші. Дослідженню теорії і практики міжбанківського кредитування сприяють праці вітчизняних вчених-економістів: А. Єпіфанова, А. Мороза, М. Савлука, О. Васюренка, С. Мочерного, І. Сала, І. Гуцала, О. Дзюблюка, І. Івасіва, В. Лагутіна, В. Стельмаха, Р. Тиркала.

Метою дослідження є проведення аналізу міжбанківського кредитного ринку в інфраструктурі банківської системи України. Відповідно до поставленої мети були визначені такі **завдання**:

- поглибити підходи до пізнання сутності міжбанківського кредиту та ринку МБК;
- розкрити теоретико-методологічні особливості класифікації міжбанківського кредиту;
- комплексно проаналізувати роль ринку міжбанківського кредитування в діяльності банківської системи;
- визначити закономірності розвитку вітчизняного ринку міжбанківського кредитування;
- оцінити організацію обліково-операційної діяльності міжбанківського кредитування;
- обґрунтувати шляхи стабілізації ринку міжбанківського кредитування України.

Об'єктом дослідження є процес становлення міжбанківського кредитного ринку в інфраструктурі банківської системи України, а **предметом** дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти реалізації міжбанківського кредитування в інфраструктурі банківської системи України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці, рекомендації Базельського комітету та нормативні документи НБУ з питань діяльності банків. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо діяльності банків на міжбанківському кредитному ринку; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань.

Інформаційною базою є дослідження є законодавчі і нормативні акти з питань регулювання кредитної діяльності банків; офіційні дані

Національного банку України; аналітичні огляди рейтингових агентств Standard&Poor's, IBI-Rating, Кредит-Рейтинг; рекомендації Базельського комітету, фінансова звітність банків; монографічні дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному. Розроблено обґрунтовані пропозиції підвищення стабілізації вітчизняного ринку МБК через вдосконалення моделі оцінки кредитоспроможності банків-контрагентів та операційних технологій міжбанківського кредитування.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати можуть бути використані Національним банком України при внесенні змін та доповнень до Постанови №373 «Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» від 24.10.2011 р. Зокрема, запропоновано внесення змін до приміток №9 «Кошти в інших банках», №10 «Кредити та заборгованість клієнтів», №39 «Управління фінансовими ризиками» річного фінансового звіту банку. Практичні рекомендації стосовно форматів представлення кількісної та якісної інформації про кредитну діяльність можуть бути корисними для банків при формуванні ними власних сайтів.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. За результатами виконання випускної кваліфікаційної роботи опубліковано 1 статтю: «Міжбанківський кредитний ринок в інфраструктурі банківської системи України» // 3б. наук. ст. студ. «Управління діяльністю фінансових установ: зміни стереотипів» — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 295 с. (С.121-125).

Обсяг та структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (49 найменувань) та 7 додатків. Повний обсяг роботи становить 72 сторінки, у т.ч. список використаних джерел – 6 сторінок, додатки – 7 сторінок. Робота містить 11 таблиць, 15 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА МІЖБАНКІВСЬКОМУ КРЕДИТНОМУ РИНКУ

1.1. Роль, сутність та функції міжбанківського кредитного ринку в інфраструктурі банківської системи України

В умовах ринкової економіки кредитна система відтворює кредитні відносини, які виникають у зв'язку перебігом тимчасово вільних коштів від одного банку до іншого на засадах повернення з обов'язковою виплатою відповідних процентів за їх використання. Банківська система, як осередок взаємодії банків, є складовою частиною кредитної системи. Банківські установи виступають активними учасниками кредитних відносин і водночас суб'єктами міжбанківського ринку. Банківські кредитні ресурси включають: власні кошти банків, залишки на поточних та кореспондентських рахунках, залучені кошти юридичних та фізичних осіб на депозитні рахунки до запитання і строкові, а також міжбанківські кредити. Міжбанківські кредити виконують функцію оперативного залучення коштів. З іншого боку – це досить дорогі джерела ресурсів банку, оскільки їх продаж на ринку здійснюється з орієнтацією на отримання значного прибутку [28]. Банківські установи, зазвичай, використовують залучені кредитні ресурси з метою:

- 1) оперативної підтримки поточної ліквідності. Банки, які нормально функціонують, використовують міжбанківський кредит як інструмент регулювання власної ліквідності та платоспроможності. За сучасних умов міжбанківський кредит практично є єдиним інструментом, з використанням якою банки можуть реально розв'язувати проблеми поточної ліквідності та додержання окремих економічних нормативів, що регулюють банківську діяльність;

- 2) дотримання нормативів обов'язкового резервування шляхом поповнення кореспондентських рахунків у Національному банку України;
- 3) короткострокового кредитування клієнтів. Кошти використовуються не для власних господарських потреб банку; а для надання кредиту клієнтам. Саме тому міжбанківський кредит є формою купівлі-продажу кредитних ресурсів;
- 4) придбання державних цінних паперів.

Властивість міжбанківського кредиту забезпечувати поточну ліквідність та підвищувати платоспроможність банків-позичальників безпосередньо пов'язана з властивістю перерозподілу банківських ресурсів між окремими банками, регіонами країни, галузями економіки та між різними країнами. Такий перерозподіл ресурсів реалізується через здійснення міжбанківських розрахунків, мультиплікації кредиту та міжбанківського кредитування. В останньому випадку відбувається безпосереднє надання міжбанківських кредитів і розміщення міжбанківських депозитів[41].

В Україні, у зв'язку з впровадженням електронних розрахунків, міжбанківське кредитування здійснюється шляхом прямих контактів між банком-кредитором і банком-позичальником. Суб'єктами таких кредитних відносин виступають комерційні банки та Національний банк України, які одночасно можуть бути як позичальниками, так і кредиторами.

Ринок міжбанківських кредитів дозволяє фінансово стійким банкам вільно торгувати кредитними коштами. Це стає можливим, коли в банку є надлишок коштів, завдяки яким можна отримати дохід. Банки прагнуть розмістити вільні кошти в банків-позичальників. Сьогодні актуальніше і вигідніше позичити вільні гроші іншим банкам. Гарантія того, що банк поверне гроші, є значно вищою за повернення коштів підприємству, в яке вкладає ресурси банк. Отже, міжбанківський кредит володіє низкою переваг над іншими джерелами поповнення банками власної ресурсної бази. Серед таких переваг:

- банки вважаються надійнішими позичальниками, тому надійність повернення позичених коштів вища, на відміну від інших позичальників;
- мобільність і швидкість отримання, оскільки, коли виникає потреба в ресурсах, банк може будь-якого моменту отримати кошти від інших банків із наявністю вільних коштів;
- короткостроковість позичок, на відміну від інших джерел поповнення ресурсної бази, оскільки міжбанківські кредити можна залучати на короткий час – від одного дня до одного місяця в разі такої потреби;
- нижча вартість у порівнянні із залученням коштів юридичних і фізичних осіб.

Структура ринку міжбанківських кредитів містить такі елементи:

- учасники ринку (банки) – продавці і покупці;
 - 1) набір фінансових інструментів – короткострокові кредити, депозити;
 - 2) організація розгалуженої інфраструктури ринку – система комунікацій, інформаційна система, електронні платежі;
 - 3) керівні органи, здатні вплинути на конкуренцію.

Учасниками міжбанківського ринку кредитних ресурсів є:

- 4) Національний банк України;
- 5) територіальні управління НБУ;
- 6) комерційні банки, філії та відділення. Учасників ринку МБК традиційно поділяють на основних і неосновних.

Здійснення міжбанківських кредитних операцій пов'язано і з недоліками:

1. Обмежується організаційними методами доступ до вільних ресурсів банків, які мають у них потребу, але не входять до складу відповідної групи.
2. Плата за надані міжбанківські кредити може суттєво різнитися від ринкової.

3. Банки-кредитори можуть суттєво впливати на діяльність банків-позичальників.
4. Знижується оперативність залучення необхідних ресурсів, обсяги яких можуть також не відповідати потребам банків-позичальників.
5. Така форма кредитування не вирішує повністю проблему зменшення ризик у неповернення міжбанківських кредитів, оскільки їм притаманний високий системний ризик.
6. З погляду макрорівня через міжбанківське кредитування здійснюється лише перерозподіл між банками вільних ресурсів.

Як правило, ці недоліки міжбанківського кредитування зникають, якщо у розрахунках бере участь центральний банк. Міра участі центрального банку у формуванні ресурсів банків залежить від цілей грошово-кредитної політики, яку він здійснює у той чи інший проміжок часу, а також її інструментів, зокрема рефінансування банків. Центральний банк через надання кредитів реалізує притаманну йому функцію кредитора останньої інстанції.

В Україні кредитором останньої інстанції є Національний банк України. Економічна сутність кредитів НБУ на макрорівні полягає в тому, що через кредитування банків та інших кредитних установ здійснюється емісія грошей в обіг і розширюється обсяг сукупної грошової маси в економіці. Це створює умови для експансії кредитної діяльності банків[45, с.430].

На мікрорівні кредити Національного банку України сприяють підтриманню банками своєї ліквідності на необхідному рівні, зміні структури їхніх активів на користь позичкових операцій, а також розширенню, за необхідності, обсягу кредитної допомоги своїм клієнтам.

Кредитна діяльність центрального банку впливає не тільки на рівень ринкових процентних ставок, а й на процес управління грошовим обігом та забезпечення стабільності грошової одиниці.

Банки-кредитори також можуть розміщувати тимчасово вільні кошти і отримати додатковий дохід. У той же час для банків-позичальників такий кредит є важливим джерелом поповнення ресурсної бази, підтримки ліквідності та виконання взятих на себе зобов'язань. Крім того, для деяких банків міжбанківське кредитування є окремим бізнесом. У цьому випадку вони, виступаючи посередниками, здійснюють одночасно позичення і розміщення грошових ресурсів. Такі арбітражні (спекулятивні) операції дозволяють їм отримувати дохід, що утворюється як різниця між сумою плати за кредит, що її вони стягують від своїх позичальників, та сумою, яку їм треба заплатити за користування коштами своєму кредитору.

Міжбанківські кредити переважно є короткостроковими, коли вони використовуються для підтримки ліквідності, або середньостроковими, якщо отримані кошти спрямовуються на розширення кредитних ресурсів. Ціна міжбанківських кредитів у вигляді процентної ставки за користування ними встановлюється на ринку залежно від попиту і пропозиції. Зазвичай, проценти за користування кредитом на міжбанківському ринку є нижчими, ніж при кредитуванні суб'єктів господарювання чи фізичних осіб, оскільки банки вважаються більш надійними позичальниками. Але все-таки кредитний договір підписується лише з тими банками-позичальниками, щодо яких є впевненість у їхній кредитоспроможності[25, с.34].

Для оперативного залучення необхідних додаткових коштів установи банків використовують можливості міжбанківського ринку ресурсів, на якому здійснюється продаж грошових коштів, мобілізованих іншими кредитними установами.

Міжбанківський кредитний ринок є невід'ємною частиною фінансової системи будь-якої країни з розвинутим банківським сектором і відіграє значну роль в економічних процесах, які відбуваються в державі. У сучасних умовах зазначені ринки зазнають динамічних змін різнопланового характеру, що насамперед пов'язано з посиленням глобалізаційних процесів. Для регулювання економік такі зміни треба систематизувати і детально

аналізувати, що потребує використання адекватного понятійного-категоріального апарату економічної теорії.

Визначення ринку міжбанківський кредитний ринок, що пропонує більшість авторів, є неповними і потребують уточнень. Аналіз вітчизняної економічної літератури показав, що поняття «міжбанківський кредитний ринок» хоча й трактується переважно одноманітно, проте з певними неточностями щодо практики функціонування міжбанківського кредитного ринку. Зазначене й обумовлює актуальність дослідження дефініції «міжбанківський кредитний ринок» і розроблення нових підходів до трактування її змісту.

Зміст поняття «міжбанківський кредитний ринок» розкривається в економічній літературі в різноманітних джерелах, у тому числі в наукових статтях. Зокрема, у статті О. М. Бутрин наводиться визначення міжбанківський кредитний ринок, згідно з яким «це місце купівлі-продажу банківських ресурсів, активними учасниками якого виступають Національний банк України і банки». Вітаючи спроби автора в розкритті змісту досліджуваної дефініції, слід зауважити, що це визначення має певні неузгодженості. З огляду на об'єкт операцій, що здійснюються на досліджуваному ринку, – банківські ресурси, таке трактування не виокремлює кредитний сегмент від інших сегментів міжбанківського ринку і від самого міжбанківського ринку. Зокрема, цінні папери, що перебувають у власності банків, також є банківськими ресурсами, проте операції з купівлі та продажу цінних паперів здійснюються на міжбанківському ринку цінних паперів, а не на кредитному сегменті. Водночас з огляду на те, що у визначенні зазначено про активних учасників міжбанківського кредитного ринку, виникає питання щодо його пасивних учасників, а це створює ефект «неповноти». О. М. Бутрин зазначає: «міжбанківський ринок – частка ринку позикових коштів, де тимчасово вільні грошові ресурси кредитних установ залучаються і розміщуються між банками».

Протиріччя містить частина визначення О. М. Кузьмак, в якій зазначено, що на міжбанківський кредитний ринок «відбувається перерозподіл вільних грошових ресурсів між комерційними банками і Національним банком України, а також між собою». Така теза відображає дійсний стан речей щодо мікрорівня міжбанківського кредитного ринку і частково глобального рівня (у частині здійснення операцій із надання й отримання коштів у кредит між комерційними банками України та інших країн). Що стосується макрорівня, то слід зазначити, що згідно з нормами чинного законодавства Національний банк України не має таких ресурсів, не є ресурсопостачальним банком і не здійснює перерозподілу вільних ресурсів у банківській системі. Така функція центрального банку є неприйнятною в ринковій економіці і не передбачена українським законодавством Рис 1.1.

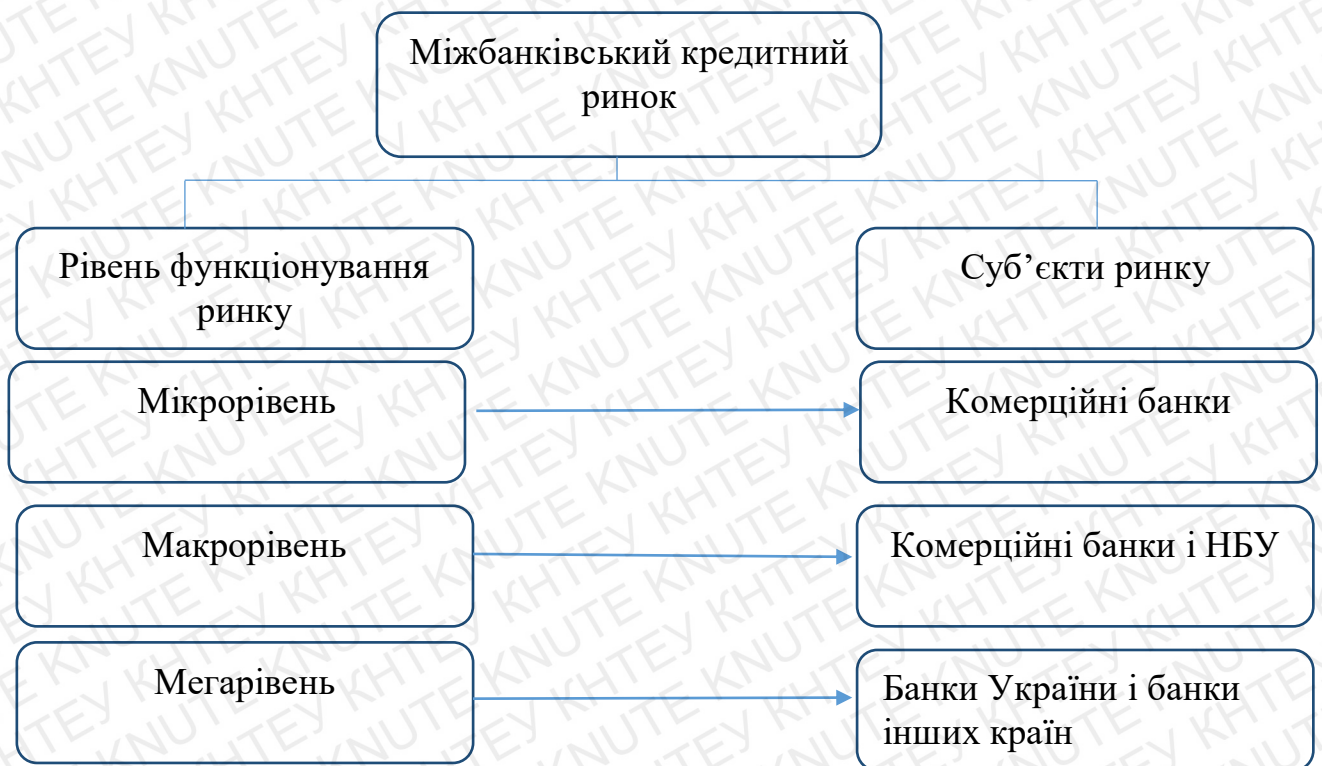

Рис. 1.1 Рівні українського міжбанківського кредитного ринку, між якими здійснюються кредитні операції*

* Розроблено автором за джерелом: [14]

Національний банк України лише здійснює регулювання грошової маси в обігу шляхом підтримання ліквідності банків на визначених умовах.

Міжбанківські кредити є основою для реалізації міжбанківських кредитних відносин, реалізація яких складає процес міжбанківського кредитування. У зв'язку з цим ринок міжбанківських кредитів слід розуміти як частину ринку позичкових капіталів, на якому відбувається перерозподіл вільних грошових ресурсів між комерційними банками та Національним банком України, а також між собою, з використанням різноманітних інструментів міжбанківського кредитування.

Корисним для аналізу досліджуваної дефініції є визначення міжбанківського кредитного ринку І. М. Гумена, згідно з яким «міжбанківський кредитний ринок є сегментом ринку позичкових капіталів, де відбуваються операції, що пов'язані з перерозподілом вільних грошових ресурсів між банками з використанням різних фінансових інструментів, і здійснюється регулювання взаємовідносин, які виникають між банками-контрагентами». На погляд Є. М. Скока, доречним у цьому трактуванні є зазначення того, що на міжбанківському кредитному ринку здійснюється регулювання відносин, які виникають між банками-контрагентами.

Суттєво відрізняється від проаналізованих визначень міжбанківського кредитного ринку тлумачення, що наводиться в підручнику «Банківське кредитування», згідно з яким «ринок міжбанківського кредитування – це ринок кредитів (і депозитів), короткострокових різною мірою: 6–3-місячні кредити; 2-х та 1-місячні кредити, кредити на строк менше ніж один місяць, не рідко ніж на один день, інколи навіть на години («короткі гроші»)). У визначенні сутність міжбанківського кредитного ринку розкривається за допомогою зазначення операцій, що на ньому здійснюються та їх строковості. Слід зазначити, що на цьому ринку здійснюються, й інші кредитні операції, у тому числі репо, своп, рефінансування і на відмінні строки.

Цікаве визначення міжбанківського кредитного ринку наводиться в підручнику М. П. Денисенко «Гроші та кредит у банківській справі», згідно з яким «ринок міжбанківських кредитів – сегмент ринку позикових капіталів,

де виконуються операції розподілу вільних грошових ресурсів між банками з використанням різних фінансових інструментів, і здійснюється регулювання взаємовідносин, які виникають між банками контрагентами».

Такі визначення не містять особливостей міжбанківського кредитного ринку, які виокремлюють його серед інших сегментів міжбанківського ринку (рис. 1.2).

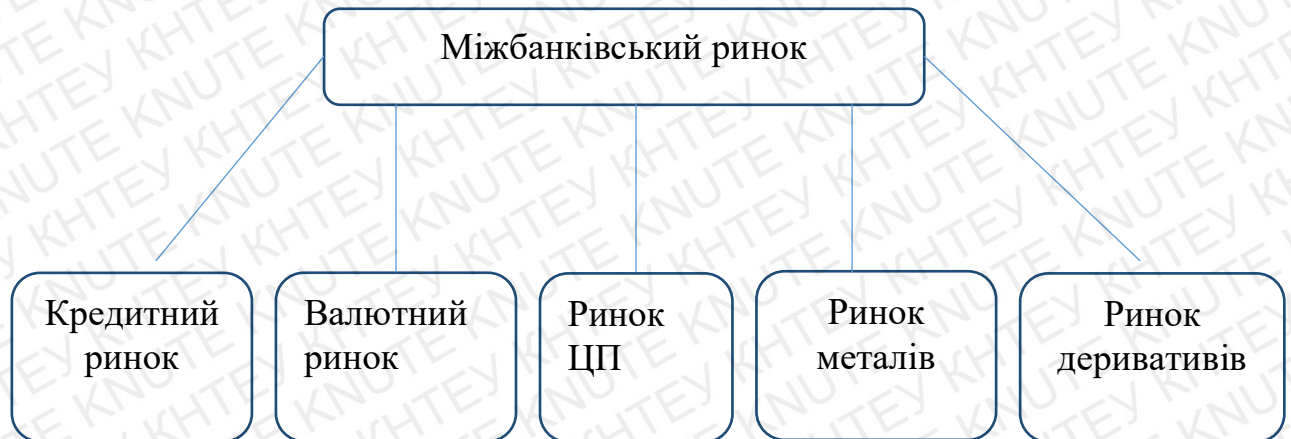

Рис. 1.2 Класифікація міжбанківського ринку за видом фінансових інструментів та об'єктом операцій*

* Розроблено автором за джерелом: [15]

Водночас у визначенні відсутні суб'єкти ринку, що уможлиблює ототожнення міжбанківського кредитного ринку з іншими сегментами грошово-кредитного ринку, на яких здійснюються відповідні операції та з аналогічними параметрами.

Міжбанківський кредитний ринок, як і інший сегмент грошово-кредитного ринку, являє собою форму руху позичкового капіталу, коли кредитор надає позичальникові кошти на визначений строк з умовою повернення та платності. Строковість, повернення та платність – принципові характеристика будь-якого кредиту, у тому числі міжбанківського[24, с.86].

На основі здійсненого аналізу сформулюємо такі основні елементи міжбанківського кредитного ринку, які мають фігурувати у змісті поняття «міжбанківський кредитний ринок»: суб'єкти ринку, операції, які між ними здійснюються, та об'єкт таких операцій. Суб'єктами ринку, як зазначалося, є

банки. Операції, що здійснюються на цьому ринку, є кредитними, оскільки ринок металів, ринок деривативів грошові кошти на міжбанківському кредитному ринку суб'єкти ринку надають та отримують відповідно до загальновідомих принципів кредитування, а саме: строковості, поворотності та платності. Щодо об'єкта таких операцій слід зазначити, що ними є грошові кошти, а не грошові ресурси, оскільки: по-перше, поняття «грошові ресурси» є більш широким, ніж «кошти», тому грошові ресурси можуть бути об'єктом операцій, що здійснюються не тільки на кредитному сегменті міжбанківського ринку, а й на інших сегментах; по-друге, тлумачення міжбанківський кредитний ринок із зазначенням коштів у ролі об'єкта операцій сприяє гармонізації із законодавством, оскільки поняття «кошти», на відміну від поняття «грошові ресурси», чітко визначено в Законі України «Про банки і банківську діяльність»; по-третє, визначення грошей об'єктом операцій, що здійснюються на міжбанківському кредитному ринку, найбільш точно відповідає практичним аспектам функціонування цього ринку, оскільки грошові кошти є об'єктом кожної операції на міжбанківському кредитному ринку. Доцільним для дослідження поняття «міжбанківський кредитний ринок» є здійснення аналізу такої суміжної дефініції, як «міжбанківський ринок».

В українській і російській науковій літературі поняття «міжбанківський ринок» переважно трактується як частина ринку позичкових капіталів, де тимчасово вільні грошові ресурси кредитних установ залучають і розміщують між ними переважно у формі міжбанківських депозитів на короткі строки. Без сумніву, міжбанківський ринок є частиною грошового ринку і в літературі визначається досить широко – як частина фінансового ринку, на якому гроші є особливим товаром і здійснюють самостійний рух між банками. Визначення, відповідно до якого міжбанківський фінансовий ринок охоплює будь-які міжбанківські операції, потребує уточнення. Перш за все, з усієї сукупності операцій необхідно виділити ті, що пов'язані з кредитуванням.

Отже, по Розділу 1 можна зробити такий висновок: основною функцією міжбанківського кредитного ринку є підтримання ліквідності кредитних організацій, що потребують створення аналітичних технологій, спрямованих на вивчення поточного фінансово-економічного стану контрагентів і їх ліквідності. До того ж за наявності великої кількості контрагентів і, відповідно, великої кількості операцій з ними на ринку міжбанківського кредитування виникає потреба в оцінці ефективності здійснення таких операцій, у надійному механізмі визначення витрат на проведення цих операцій та мінімізації вказаних витрат. Термінового розв'язання на рівні Національного банку України потребує питання розміру процентної ставки за кредитами.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТНОГО РИНКУ

2.1. Аналіз розвитку міжбанківського кредитного ринку в Україні

У наш час в економіці України спостерігається тенденція підвищення економічного зростання. Це важливо для вітчизняного фінансового ринку, оскільки темпи зростання та стійкість економіки залежить від можливості банківської системи країни відповідати попиту на грошові ресурси для задоволення потреб суб'єктів господарювання.

Але якщо розглядати тенденції розвитку кредитних операцій вітчизняних банків сьогодні, то необхідно зазначити, що спостерігається значне послаблення попиту саме виробничої галузі в грошових ресурсах у розрізі банківського кредитування. Основною операцією комерційних банків в Україні є надання кредитів та здійснення кредитної політики в країні, а отже, від кредитних операцій надходить основна частина доходу банків.

Аналізуючи стан банківської сфери в Україні, спостерігаємо фінансовий крах банків через неефективну та ризиковану кредитну політику. Як наслідок, актуальною є проблема щодо вдосконалення діяльності банків у сфері кредитування. Банкам необхідно проводити кредитні операції, які здатні отримати максимальний прибуток та знизити ризик, що пов'язано із процедурою кредитування загалом.

Міжбанківський кредитний ринок - ключовий сектор міжбанківського фінансового ринку, що включає операції по гривневих і валютних кредитах, в тому числі короткострокових і надкоротких. Міжбанківський кредитний ринок є одним з джерел коштів для активних операцій банків на інших секторах ринку [11].

Міжбанківський кредитний ринок виконує завдання оперативного забезпечення банківської системи ресурсами, підтримки її ліквідності і стабільності. Позики, отримані банками, відносяться до так званих керованих

пасивів. Тут банки виконують активну роль, отримуючи кредитні ресурси шляхом прямого звернення до грошового ринку, на відміну від їх пасивної ролі при залученні коштів на депозитні рахунки клієнтів [12, с.434].

Міжбанківські позики переважають в загальному обсязі операцій на грошовому ринку. Операції на міжбанківському кредитному ринку відбуваються в рамках кореспондентських відносин банків. Джерелом надання позик є міжбанківські депозити, які банки зберігають на кореспондентських рахунках один одного і в центральному банку.

Особливістю ринку міжбанківських позик (депозитів) є короткостроковий характер їх надання: ринок структурований на «довгі» депозити (на термін від одного дня - overnight - до 1-4 тижнів). Міжбанківські кредити використовують як засіб підтримки та оперативного регулювання ліквідності банківських балансів, іноді - для кредитування підприємств нефінансового сектора або проведення операцій на валютному і фондовому ринках з метою збільшення прибутковості.

Основними функціями міжбанківського кредиту (МБК) є [1]:

- оперативне підтримання поточної банківської ліквідності;
- формування додаткових ресурсів для збільшення обсягу дохідних активних операцій (насамперед кредитних вкладень);
- розміщення тимчасово вільних грошових коштів для отримання доходу;
- регулювання власної надлишкової ліквідності.

Процентні ставки з розміщення та залучення міжбанківського кредиту формуються на ринку виходячи з балансу попиту і пропозиції. На їх рівень впливають такі фактори, як:

- залишки на кореспондентських рахунках кредитних організацій;
- ситуація на валютному ринку;
- ситуація на фондовому ринку;
- співвідношення між попитом і пропозицією на грошові кошти;
- економічна і політична ситуація в країні [12].

В економіці відбувається постійний перелив вільних грошових капіталів з міжбанківського кредитного ринку на інші сегменти фінансового ринку (валютний, ринок державних паперів) в залежності від поточної прибутковості, темпів інфляції та інших факторів економічної кон'юнктури.

Міжбанківський сектор грошового ринку ділять на два великих сегменти: ринок міжбанківських позик і ринок кредитів центрального банку. Останні займають значне місце серед позикових ресурсів комерційних банків. За кордоном такі кредити використовуються виключно як тимчасовий, досить дорогий ресурс, що пов'язано з роллю центрального банку як кредитора в останній інстанції, чиї ресурси повинні бути найдорожчими [14, с.318].

Кредити Національного банку переважають в структурі міжбанківського кредитного ринку. НБУ в порядку короткострокової фінансової допомоги кредитує комерційні банки для закриття дебетового сальдо по кореспондентському-резервному рахунку в центральному банку. У той же час рефінансування комерційних банків для підтримки їх ліквідності і прибутковості відбувається не на централізованій, а на ринковій основі.

Кредитні аукціони центрального банку є одним з інструментів грошово-кредитної політики і проводяться у формі аукціонів (прийом заявок) за англійською або голландською системою, чи аукціону з фіксованою ставкою, і оформленням кредитного договору, використанням інструментів застави.

До участі в аукціонах рефінансування допускаються фінансово стійкі банки, які не мають простроченої заборгованості за кредитами центрального банку, які виконують його економічні нормативи. Встановлюються кількісні параметри включення заявки в аукціон:

- 1) квота кредитування для одного банку,
- 2) співвідношення аукціонного кредиту з капіталом банку і з кредитами, що видаються банком своїм клієнтам,
- 3) відсоткова ставка по позиках.

Формою кредитування комерційних банків є також рефінансування шляхом купівлі у них центральним банком державних цінних паперів з портфеля. В цьому випадку грошові суми за куплені папери надходять на кореспондентський рахунок банку і поповнюють його кредитні ресурси.

Різновидом рефінансування є угоди типу «РЕПО» - угоди щодо купівлі цінних паперів зі зворотним викупом. Це короткострокові позики банкам під забезпечення цінними паперами (найчастіше - державними) з умовою викупити їх у певний термін за встановленим курсом. Угоди типу «РЕПО» добре регулюють ліквідну позицію банку.

Своєрідною формою рефінансування є переоблік центральним банком векселів підприємств, врахованих комерційними банками. По суті національний банк не купує комерційні векселі, а надає комерційним банкам кредит під заставу цих векселів.

У будь-якому випадку звернення комерційного банку до НБУ розглядаються як виняткове явище і задовольняються лише після ретельного аналізу його фінансового становища і можливості комерційного банку повернути кредит.

Пряме міжбанківське кредитування може практикуватися комерційними банками в різних формах. Так, надання міжбанківських позик може відбуватися шляхом торгівлі депозитами, що зберігаються на кореспондентських-резервних рахунках центрального банку [15].

У США позики видаються одним комерційним банком іншому з федеральних фондів (депозитів банку у Федеральному резервному банку) у вигляді короткострокових (зазвичай одноденних, але іноді і до 3-6-9 місяців) позик. Економічна основа ринку федеральних фондів - надлишкові кошти (понад обов'язковий мінімум), що зберігаються на резервних рахунках у центральному банку. Банки торгують цими вторинними резервами або безпосередньо, вибираючи партнерів, що пропонують найвищу процентну ставку, або через брокерів. Торгівля федеральними фондами оперативно

поповнює короткострокові ресурси банку, які обходиться йому дешевше, ніж прямі запозичення у центрального банку, і не вимагає забезпечення [6].

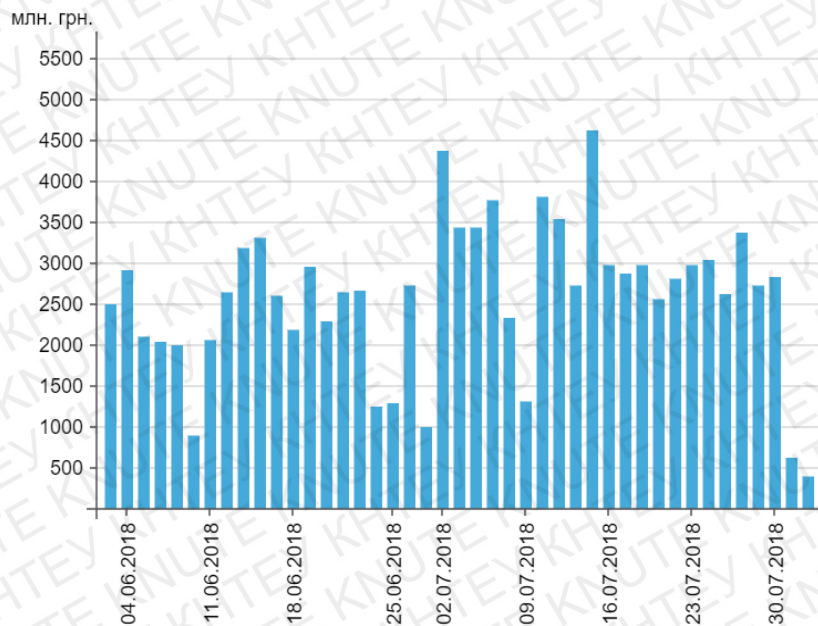

Рис. 2.1 Загальний обсяг наданих кредитних ресурсів, млн. грн*

* Розроблено автором за джерелом: [7]

За 2018 рік за даними НБУ чисті активи банків зросли на 6,4% до 1336 млн. грн., найвідчутніше – у IV кварталі (+4,3%). Унаслідок докапіталізації держбанків портфель ОВДП по системі збільшився на 107 млрд. грн. Водночас обсяги міжбанківських кредитів та коштів у НБУ знизилися на 27 млрд грн., динаміку яких спостерігаємо на рисунку 2.1.

На європейському міжбанківському кредитному ринку домінують угоди на Лондонському міжбанківському ринку депозитів, що торгує ресурсами на різні терміни, плата за які базується на ставці ЛІБОР.

Рис. 2.2 Середньозважена відсоткова ставка за кредитами*, %

* Розроблено автором за джерелом: [7]

Як видно з рисунку 2.2, починаючи з липня 2018 року банки підвищили відсоткові ставки за кредитами у відповідь на підвищення облікової ставки Національного банку.

Ставки міжбанківського кредитного ринку є важливими фінансовими індикаторами його стану і оцінки привабливості присутності на ньому. В Україні на основі котирувань провідних банків - операторів грошового ринку обчислюються ставки пропозиції, залучення грошових ресурсів на міжбанківському ринку, середні рівні реальних ставок.

Валюта	Процент	Ніч		1 день		3 дні	
		Bid	Ask	Bid	Ask	Bid	Ask
UAH	Мінімальний	15.00 ↑	15.60 ↓	—	—	—	—
	Максимальний	15.00	16.00	—	—	—	—
	Середній	15.00 ↑	15.80 ↓	—	—	—	—

Рис. 2.3 Ставки на міжбанківському кредитному ринку в Україні станом на 15.10.2019 р., %*

* Розроблено автором за джерелом: [34]

Звертаємо увагу, що рисунок 2.3 засвідчує, що міжбанківські кредити здебільшого видаються на термін від одного дня (овернайт) до 1 місяця. Відсоткові ставки по них залежать від попиту та пропозиції на ринку. Якщо є нестача ліквідності — ставки зростають, якщо надлишок — падають.

Ставки на міжбанківському ринку впливають на вартість ресурсів для клієнтів й прибутковість банку. Тому Національний банк контролює обсяги міжбанківського кредитного ринку та процентні ставки (Додаток В.). Для щоденного моніторингу ситуації на банківському ресурсному ринку, Національний банк України використовує систему «КредІнфо». Кожен банк зобов'язаний вносити до неї всі операції на міжбанківському ресурсному ринку.

Визначаючи середньозважену ставку за міжбанківськими кредитами, Нацбанк отримує можливість оперативно реагувати на зміну ліквідності системи та вартість ресурсів [16].

Незважаючи на структурний профіцит ліквідності банківської системи, її звуження в окремі періоди та сегментованість міжбанківського кредитного ринку, збільшували попит на кредити рефінансування з боку окремих банків. Однак обсяг цих операцій був незначним [16], що наведено в основних показниках ліквідності банків за останні три роки в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Окремі показники ліквідності банківської системи, млн грн*

Дата	Кор- рахунки	Рефінансу- вання	у тому числі:			Депозитні сертифі- кати	у тому числі:	
			Креди- ти O/N	тендерні кредити			депозитні сертифі- кати O/N	Тенде- ри
				усьо- го	з них: без неплатоспромо- жних та банків у стадії ліквідації			
01.01.17	40 503	67 894	0	1 555	1 555	68 042	20 655	47 387
01.01.18	37 488	61 673	0	7 374	7 125	67 020	37 319	29 701
01.01.19	35 648	54 802	1	4 200	4 200	61 944	30 126	31 818

* Розроблено автором за джерелом: [21]

Змінюючи облікову (ключову) ставку, НБУ впливає на короткострокові процентні ставки на міжбанківському грошовокредитному ринку, які, зі свого боку, транслуються у зміни процентних ставок за іншими фінансовими

активами (зокрема державними цінними паперами) та зміни процентних ставок банків за кредитами та депозитами [8].

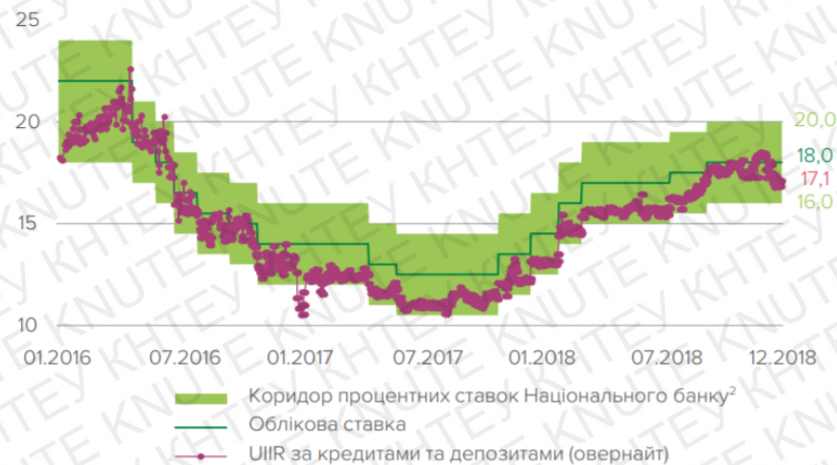

Рис. 2.4 Процентні ставки Національного банку та UIR. % річних*

* Розроблено автором за джерелом: [21]

Упродовж 2018 року як зображено на рисунку 2.4 UIR належним чином реагував на підвищення облікової ставки та перебував у межах коридору процентних ставок за інструментами постійного доступу. Водночас рух UIR у межах цього коридору зумовлювався переважно обсягами ліквідності банківської системи.

Комерційний банк «Альфа-Банк» є одним з провідних гравців на міжбанківському валютному ринку України.

Альфа-Банк - універсальний комерційний банк, який є частиною міжнародного консорціуму «Альфа-Груп». Банк займає лідируючі позиції у всіх сегментах банківського ринку України.

Згідно з рейтингом Національного Банку України, Банк входить в десятку найбільших банків країни за розміром активів і є одним з лідерів за обсягом коштів юридичних осіб, темпами приросту роздрібного депозитного та кредитного портфелів.

Головний офіс банку розташований в м.Києві. Фінустанова входить в приватну інвестиційну холдингову компанію ABN Holdings S.A. зі штаб-квартирою в Люксембурзі, що має також інвестиції в фінансові установи в Білорусі, Казахстані, Нідерландах і Росії, а також представництва на Кіпрі і в Великобританії. Зараз група ABN Holdings S.A. проводить консолідацію

активів в Україні, до яких крім Альфа-Банку належить і Укрсоцбанк, що призведе до створення на базі Альфа-Банку найбільшого приватного банку в країні.

У Додатку А. зображена бізнес-модель Альфа-Банку. Альфа-Банк пишається своєю репутацією надійного і стабільного фінансового інституту зі швидким, зручним сервісом та інноваційним підходом до обслуговування клієнтів. Як член консорціуму «Альфа-Груп», Альфа-Банк (Україна) використовує багатий фінансовий досвід банківської групи, поєднуючи глибоке знання українського ринку та міжнародні стандарти бізнесу, що є одним з його конкурентних переваг. Підтримка акціонерів шляхом регулярного збільшення капіталу є запорукою довгострокового розвитку бізнесу. Так, за останні п'ять років Банк збільшував капітал сім разів.

Рис. 2.5 Основні показники фінансового аналізу Альфа-Банку, %*

* Розроблено автором за джерелом: [20]

Для прискорення проведення розрахунків за міжбанківськими операціями з контрагентами, Альфа-Банк рекомендує встановити взаємні ліміти і укласти генеральну угоду про порядок проведення операцій на міжбанківському ринку.

Відповідно до фінансової звітності Альфа-Банку за 2 квартал 2019 року щодо результатів операцій на міжбанківському кредитному ринку маємо наступні дані (таблиця 2.2 та 2.3).

Таблиця 2.2

Кредити та заборгованість банків*

В тисячах гривень	30 червня 2019 року	31 грудня 2018 року
Кредити	7 779 520,00	9 011 967,00
Депозити	1 178 043,00	-
Резерв під знецінення	(12 648,00)	(12 159,00)
Балансова (амортизована) вартість	8 944 915,00	8 999 808,00

* Розроблено автором за джерелом: [21]

Максимальний ризик на одного контрагента станом на 30 червня 2019 року складає 7 497 599,00 тисяч гривень, на 31 грудня 2018 року складає 8 987 568,00 тисяч гривень.

Таблиця 2.3

Аналіз кредитів та заборгованості банків станом на 30 червня 2019 року за стадіями визначення очікуваних кредитних збитків*

В тисячах гривень	1 стадія очікувані кредитні збитки 12 міс.	2 стадія очікувані кредитні збитки за весь період	3 стадія кредитно-обезцінені активи	Всього
Валова балансова вартість	8 940 736,00	-	16 827,00	8 957 563,00
Кредити	7 762 693,00	-	16 827,00	7 779 520,00
Депозити	1 178 043,00	-	-	1 178 043,00
Резерв під знецінення	(55,00)	-	(12 593,00)	(12 648,00)
Балансова (амортизована) вартість	8 940 681,00	-	4 234,00	8 944 915,00

* Розроблено автором за джерелом: [21]

За даними НБУ, 23 серпня 2018 року він надав рефінансування для Альфа-Банку на 835 млн грн (під заставу держоблігацій).

Згідно з інформацією регулятора, позика була надана під 19,5% на термін до 85 днів.

Також в грудні 2017 року Нацбанк теж надавав для «Альфа-Банку» рефінансування на майже три місяці.

Таблиця 2.4

Аналіз кредитів та заборгованості банків за 2018 рік за стадіями визначення очікуваних кредитних збитків*

В тисячах гривень	1 стадія очікувані кредитні збитки 12 міс.	2 стадія очікувані кредитні збитки за весь період	3 стадія кредитно- обезцінені активи	Всього
Валова балансова вартість	8 995 140,00	-	16 827,00	9 011 967,00
Кредити	8 995 140,00	-	16 827,00	9 011 967,00
Депозити	-	-	-	-
Резерв під знецінення	-	-	(12 593,00)	(12 159,00)
Балансова (амортизована) вартість	8 995 140,00	-	4 668,00	8 999 808,00

* Розроблено автором за джерелом: [21]

Як бачимо із таблиці 2.4, доля кредитів, які майже втратили свою вартість, займає дрібну долю, менше 0,19 %, в обсязі всіх наданих кредитів іншим банкам, що підтверджує високий ступінь якості обслуговування кредитних зобов'язань банківськими установами порівняно із звичайними комерційними підприємствами.

Якщо ми складемо аналогічну таблицю за комерційними підприємства, то доля кредитно-обезцінених активів могла досягати 10-15 % від загального рівня наданих кредитних ресурсів.

Також заслуговує на увагу те, що МБК потребує незначного резервування порівняно із іншими видами кредитних вкладень, хоча процедура розрахунку резерву на покриття кредитних збитків аналогічна.

Таблиця 2.5

Аналіз зміни резерву під обезцінення за кредитами та заборгованістю банків
станом на 30 червня 2019 року*

В тисячах гривень	Депозити	Кредити	Всього
Залишок на 31 грудня 2018 року	-	(12 159,00)	(12 159,00)
Доформування/ (розформування)	(52)	(437)	(489)
на 1 стадії	(52)	(3)	(55)
на 2 стадії	-	-	-
на 3 стадії	-	(434)	(434)
Курсова різниця	-	-	-
Залишок на 30 червня 2019 року	(52)	(12 596)	(12 648)

* Розроблено автором за джерелом: [21]

На закінчення хотілося б відзначити, що реалізація ефективної моделі організованого міжбанківського ринку дозволить консолідувати українське банківське співтовариство і ставитися до нього як до конкурентоспроможної системи, що ефективно протистоїть негативним явищам у фінансовій сфері.

Ринок МБК буде розвиватися більш швидкими темпами, якщо:

- надійдуть позитивні сигнали з реального сектора економіки;
- буде усунуто загрозу масового виходу вкладників і знижена динаміка зростання простроченої заборгованості;
- буде далі розвиватися і нарощуватися заставний інструментарій міжбанківського кредитування.

Реальне відновлення міжбанківського кредитування, як і кредитування в цілому, в повному обсязі можливо тільки в разі поліпшення економічної ситуації в країні.

2.2. Розвиток міжбанківського кредитного ринку у ЄС

ЄС є найбільшою економікою у світі, найбільшим експортером та імпортером, провідним інвестором та одержувачем іноземних інвестицій та найбільшим донором допомоги. Приблизно 7 % населення світу нараховує

понад чверть світового багатства, що вимірюється валового внутрішнього продукту (ВВП) – загальною вартістю вироблених товарів і послуг.

Банківський сектор Європейського Союзу є не лише найбільшим у світі, але й складає основну частину «фінансової деглобалізації», що спостерігається у транскордонному банківському процесі після глобальної фінансової кризи [10].

З часу останньої кризи фінансової та суверенної заборгованості єврозона зіткнулася з постійними труднощами на фінансових ринках та перешкоджала передачі грошово-кредитної політики. Щоб протистояти цьому розвитку подій, Європейський центральний банк (ЄЦБ) здійснив звичайні та нетрадиційні заходи політики. Ці заходи включають, серед іншого, низькі процентні ставки, операції довгострокового рефінансування та реалізацію програм придбання активів. Деякі з цих заходів, такі як Програма ринків цінних паперів (SMP), спрямовані насамперед на підтримку функціонування механізмів грошово-кредитної політики.

Банки відіграють ключову роль у механізмі передачі, і вони реагують на покращення кредитних умов та інші стимули для збільшення пропозиції позик. У зв'язку з цим, чи вдасться ЄЦБ зберегти функціонування механізмів грошово-кредитної політики, не в останню чергу залежить від того, як банки реагують на ці заходи [17].

Основними причинами збільшення банківських резервів та еволюції надлишкових резервів є фундаментальні зміни факторів, що забезпечують ліквідність єврозони, у поєднанні з вираженим порушенням міжбанківських ринків. Зокрема, перехід на механізм повного розподілу основних операцій з рефінансування, впровадження операцій з довгострокового рефінансування, а також програм придбання активів та зменшення вимог забезпечення заставою призвели до масового постачання ліквідності центральним банком.

Гарсія-де-Андоайн доводить, що ліквідність центрального банку замінила попит на ліквідність на міжбанківському ринку, дисфункціональність якого видна в розробці середнього індексу євро

овернайт (Eonia). На додаток до ставки по депозиту відображаються ставка за кредитом (яка є позиковою ставкою ставки по депозиту) та основна ставка рефінансування. Ставка Eonia показує, яка середня ставка, за якою банки можуть позичати гроші на ніч на міжбанківському ринку. До фінансової кризи ставка Eonia коливалася навколо основної ставки рефінансування і тим самим символізувала звичайну дію механізму монетарної політики через міжбанківський ринок. Однак за останні вісім років ця ставка наблизилася до курсу депозитів [12].

На Рис. 2.7. показано еволюцію ставок політики ЄЦБ (у%) за період з січня 2005 р. по січень 2016 р. Три ставки політики включають ставку за депозитами (синій, суцільний рядок), ставку за кредитами (світло-синя, суцільна лінія) та основну ставку рефінансування (світло-синій, пунктирна лінія). Четвертий показник, який відображається на графіку, – це середній показник Euro Overnight Index (Eonia) (бірюза, пунктирна лінія). Eonia – це референтна ставка для незабезпеченого міжбанківського кредитування овернайт. Вертикальна лінія відзначає жовтень 2008 року, місяць, коли ЄЦБ запровадив свою фіксовану ставку, повну політику розподілу. Він також висвітлює початок періоду постійного зниження ставок політики, який був лише тимчасово перерваний у 2011 році.

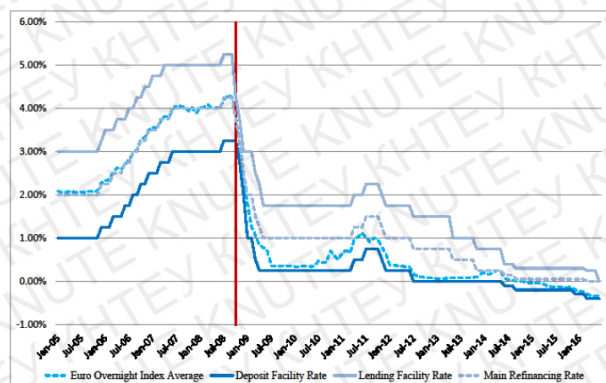

Рис. 2.7 Основні процентні ставки в єврозоні за 2005-2016 роки (за згадуванням на рисунку: овернайт, депозити, кредити, рефінансування), %*

* Розроблено автором за джерелом: [47]

До фінансової кризи загальносистемна ліквідність була перерозподілена через міжбанківський ринок, і ЄЦБ вводив лише обмежені обсяги ліквідності. Ставки міжбанківського кредитування змінювались в межах коридору процентних ставок ставки за депозитами та ставки за кредитами. З моменту впровадження політики повного розподілу в жовтні 2008 року банки отримали можливість мати ліквідність безпосередньо від операцій ЄЦБ на відкритому ринку за основною ставкою рефінансування. Таким чином, банки з достатнім забезпеченням центрального банку не мають стимулу виплачувати процентні ставки, вищі за основну ставку рефінансування, що чинить тиск на зниження міжбанківських ставок та обмежує попит на гроші центральних банків серед банків [12].

Банки з недостатньою заставою навряд чи отримають ліквідність через міжбанківський ринок. Близькість Eonia та ставки за депозитами вказує на те, що міжбанківський ринок відвідують лише дуже мало висококласних банків, тоді як багато інших банків, які вже не вважаються надійними аналогами, втратили доступ до фінансування через міжбанківський ринок.

З макроекономічної точки зору обсяг ліквідності в єврозоні визначається здебільшого операціями грошово-кредитної політики ЄЦБ. Незважаючи на наш інтерес до мікроекономічних змін, є також макроекономічні докази того, що ліквідність перерозподілена серед країн єврозони, а отже, і серед банків.

База даних Брейгеля про операції з кредитування Євросистеми свідчить про те, що в деяких країнах попит на ліквідність, що надається ЄЦБ через його основні та довгострокові операції з рефінансування, значно змінився з часом. Банки таких країн, як Німеччина та Люксембург, де банкам легше залучати ліквідність через міжбанківський ринок, зменшили попит на ліквідність центральних банків, тоді як банки країн GIPS значно збільшили попит [11].

Можна зробити три основні спостереження. По-перше, банківські (надлишкові) резерви значно збільшились за останні роки, через кардинальні

зміни в механізмах грошово-кредитної політики та негаразди на міжбанківському ринку. По-друге, ставка на депозит може вважатися дохідністю, виплаченою за наявного надлишку резервів, і тому є основним інструментом, за допомогою якого ЄЦБ може впливати на надлишкові резерви окремих банків. По-третє, потреби в ліквідності банків переважають у периферійних країнах єврозони.

У поєднанні з несправністю міжбанківського ринку це означає, що збільшення банківських резервів відбувається, головним чином, від банків, багатих на ліквідність. Це може мати наслідки для ефективності передачі грошово-кредитної політики в периферійних порівняно з основними країнами єврозони.

Політика ЄЦБ вважається екзогенною з точки зору окремого банку, тобто ймовірність того, що резервні фонди одного банку керують політикою процентних ставок ЄЦБ, повинна бути незначною.

Говорячи мовою регресійної моделі, ми маємо фіксувати, що додаючи фіксовані ефекти, ми витягуємо будь-які заплутані фактори, закладені в інваріантних сценарії для визначеного банку, як-то: характеристики часу, вплив загальних макроекономічних потрясінь та тенденцій в єврозоні.

Для контролю за іншими детермінантами рішень балансу банків ми контролюємо основні особливості банку, включаючи відношення депозитів до активів, розмір активів (у бухгалтерських записах), коефіцієнт власного капіталу та активів, а також рентабельність коефіцієнт активів та чиста процентна маржа. Чиста процентна маржа та всі інші банківські нормативи визнаються на один період, щоб зменшити проблеми одночасності. Стандартні помилки кластеризуються на рівні банку [11].

На сьогодні для цілей аналізу міжбанківського кредитування є сенс залишати дані лише банків, тип спеціалізації яких позначається як

банківська холдингова компанія, комерційний банк, кооперативний банк або ощадний банк.

Слід пропускати спостереження банку з відсутніми активами, нульовими активами або нульовим капіталом, а також неправдоподібними значеннями для ключових коефіцієнтів, наприклад, якщо коефіцієнт позики до активів більший за одиницю.

Банки, розташовані в єврозоні та на решті країн ЄС, зменшили свої транскордонні банківські вимоги приблизно на 25% після глобальної фінансової кризи, зумовленої різким та стійким скороченням вимог всередині ЄС, які становлять 60% від загальної суми прикордонних вимог ЄС.

У межах ЄС банки скоротили свої транскордонні позики приблизно на 40%, що особливо позначилося на транскордонному міжбанківському кредитуванні. Емпіричний аналіз показує суттєвий зв'язок між погіршенням якості активів та значним зменшенням транскордонних банківських операцій, підкреслюючи переливи національних банківських секторів в ЄС.

Також можна знайти докази того, що пруденційна політика може спричинити за собою перетік капіталів через транскордонний банкінг в ЄС, хоча і з неоднорідністю в різних інструментах з точки зору напрямку, масштабу та значущості.

Зокрема, регуляторний арбітраж може бути можливий через використання іноземних відділень, тоді як більш жорстка політика вдома може перешкоджати банкам здійснювати прямі кредитні операції за кордоном, хоча це не стосується єврозони. Щодо нещодавно введених банківських зборів не можна знайти помітного зв'язку з великим скороченням, але вони, можливо, вплинули на склад транскордонного банкінгу, стимулюючи кредитування небанківського сектору [13].

Рентабельність є важливою лише для міжбанківського кредитування, оскільки більш прибуткові банки демонструють зменшення експозиції через кордон. Це може відображати посткризове макроекономічне середовище, в

якому низькі відсоткові ставки та забезпечення ліквідності центрального банку, яке контролює модель, дають прибутковим банкам менше стимулів брати участь у міжбанківському транскордонному кредитуванні. Після - кризовий спад банківського важеля в ЄС, який, в середньому, був досить поступовим, не здається, що суттєво пов'язаний зі зменшенням транскордонних ризиків.

Статистика ЄС збирає інформацію та оприлюднює її з доволі високою затримкою, тому можливість оцінювати поточні дані неможливо. А ось науковці доволі детально проводять ретроспективний аналіз, який надасть нам можливість зрозуміти цікаві події в минулому міжбанківського кредитування в ЄС. Але очікувати аналогічні події в майбутньому – не можемо, дуже змінюється ринкова ситуація.

У Додатку Д. показано графік «невизначеності міжбанківських курсів», який визначається як перехресну дисперсію курсів міжбанківського ринку на незабезпечені позики на овернайт серед банків єврозони. Вертикальні лінії позначають основні політичні заходи ЄЦБ щодо операцій із забезпечення ліквідності.

Графік показує часовий послідовний графік міри невизначеності «невизначеність міжбанківської ставки» щодо альтернативних заходів невизначеності. «Невизначеність міжбанківських ставок» визначена як перехресна дисперсію міжбанківських ставок на незабезпечені позики на овернайт серед банків єврозони.

Перша альтернативна міра невизначеності – це «невизначеність Euribor», обчислена як різниця між 75-м та 25-м процентом функцій щільності ймовірності, що передбачається опціоном, у майбутньому 3-місячному Euribor на один рік вперед, де Euribor є середня ставка, за якою банки єврозони позикують один одному незабезпечені строкові кошти.

Другим альтернативним показником невизначеності є «VIX», тобто мінливість, що стосується опціону, щодо індексу фондового ринку Standard & Poor's 500; на графіку VIX розміщено так, щоб мати однакове стандартне

відхилення невизначеності Euribor. Вертикальні лінії позначають основні політичні заходи ЄЦБ щодо операцій із забезпечення ліквідності.

Історичний внесок невизначеності міжбанківських ставок у кредитні ставки показано у графіку (Додаток Ж.), виходячи з невизначених та взаємодіючих умов невизначеності, коефіцієнтів оцінки базового рівня. Вклад «Медіанський банк» (синя лінія) відноситься до гіпотетичного банку, який у кожний момент часу стоїть на 50-му перцентилі розподілу поперечного перерізу кожної змінної рівня банку, що вводить умови взаємодії. Затінена область позначає 95-відсоткову смугу конденсації.

Як можна побачити, всі графіки вказують на чітку кореляцію закладених показників аналізу та визначених політичних заходів ЄЦБ. Висновком до цього можна фіксувати, що такі заходи спрацювали та надали ЄЦБ додатковий контроль над ліквідністю на ринку.

Окреме питання, яке суттєво вплине на питання міжбанківського ринку кредитів, це Brexit. Саме реакції ЄЦБ на цю подію передбачити не можна. А відбудеться вона до кінця місяця.

Економіка Сполученого Королівства високо розвинена і орієнтована на світовий ринок. Це п'ята за величиною національна економіка у світі, яка вимірюється номінальним валовим внутрішнім товаром (ВВП), дев'яте місце за величиною паритету купівельної спроможності (ППП), а дев'ятнадцяте місце за величиною – ВВП на душу населення, що становить 3,5% світового ВВП.

У 2016 році Великобританія була десятою за величиною експортером товарів у світі та п'ятою за величиною імпортером товарів. Вона також мала другий за величиною внутрішній прямий іноземний капітал та третій за величиною зовнішній прямий іноземний капітал. Великобританія є однією з найбільш глобалізованих економік, і вона складається з економік Англії, Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії, а також заморських територій.

При цьому, за словами визнаних в світі експертів, економіка Британія офіційно відмовилася від своєї претензії бути п'ятою за величиною

економікою в світі та одним із визначних фінансових центрів. Це відбувається через те, що все більше і більше уваги приділяється питання забезпечення росту рівня доходів населення всередині країни, а також через просування реалізації Brexit. А в контексті нашої теми: до суттєвого згортання кредитних, а то і кореспондентських стосунків банків ЄС та Британії

Підтвердженням політики забезпечення населення є згортання поточних інвестиційних проєктів з країнами ЄС та зростання долі Північної Америка – США та Канади. Але при цьому Велика Британія залишається «великим» економічним партнером ЄС, навіть в умовах реалізації Brexit.

Констатуємо, що майже здійснений факт Brexit до кінця жовтня цього року активізували переорієнтацію економічної політики впродовж останніх трьох років щодо доходів населення, його споживання та інвестиційної політики у світі з глобального на національний, що створює підвалини сталого, проте незначного (порівняно з ЄС) подальшого зростання.

Подальші тенденції можна вважати туманними через невпевненість багатьох підприємств через Brexit – процес внесення змін до договору до виходу Великобританії з Євросоюзу. Крім того, після оприлюднення результатів голосування щодо подальшого членства Сполученого Королівства в ЄС в червні 2016 року курс фунта стерлінгів значно впав і досі залишається на відносно низькому рівні. Це, своєю чергою, призвело до здороження імпорту до країни та посилило темпи інфляції, що відобразилось на купівельній спроможності британських споживачів.

Велика Британія більше залежить від ЄС, оскільки 12,6 % ВВП Великобританії пов'язано з експортом до ЄС, лише 3,1 % ВВП серед інших 27 держав-членів пов'язане з експортом до Великобританії [15].

Великобританія – це економіка послуг, в якій сектор послуг становить майже 80 % своєї економіки. Більше того, хоча у Великобританії є дефіцит чистого торговельного балансу з ЄС, у 2013 році він мав чистий торговельний профіцит на послуги 10,3 млрд. фунтів стерлінгів. Євросоюз є

одним із найбільших партнерів з 36 % загального експорту Великобританії в ЄС.

Великобританія також є провідним місцем призначення прямих іноземних інвестицій в ЄС), оскільки об'єднує англomовний та відносно гнучкий ринок праці з безперешкодним доступом до єдиного ринку ЄС. Розмір ринку є основним визначальним чинником розміру потоків прямих іноземних інвестицій, а членство в ЄС розширює ринок Великобританії.

Бар'єри, що мають значення для інвесторів у конкурентоспроможній сучасній економіці, – це не тарифи, а нетарифні бар'єри, такі як розбіжності національних стандартів та правил. Єдиний ринок ЄС забезпечує рівні умови, замінюючи 28 наборів правил єдиною книгою правил та вільним доступом до 500 мільйонів клієнтів для компаній, що працюють з нею. За межами ЄС, Великобританія, швидше за все, втратить повний доступ до єдиного ринку, зробить його менш привабливим місцем для компаній, які хотіли б використати його як базу для своїх інвестицій на ринок ЄС [15].

Сценарій, за яким Великобританія виходить з ЄС без угоди (сценарій «ніякої угоди»), вже майже відбувся, без врахування спільних інтересів Великобританії та ЄС у забезпеченні досягнутих результатів спільного життя.

Оглядаючи та оцінюючи різноманітні звіти та аналізи, очевидно, що вихід з боку Великої Британії з ЄС несе великі економічні та політичні витрати. Це також зменшить вагу Великобританії в світі та її здатність впливати на міжнародні події, які найбільше впливають на неї. Очевидно також, що жоден з альтернативних відносин із ЄС не є вигідним порівняно з членством в ЄС.

З цих причин ми прийшли до висновку, що вихід з ЄС стане історичною помилкою найважливіших масштабів, її наслідки будуть відчуватися різко у короткостроковій перспективі та мати довготривалі наслідки для Великої Британії протягом багатьох наступних років [15]. І

зрозуміло, що це разом буде впливати на стан взаємокредитування банків, і на фінансовий сектор в загалом.

Окреме питання для нас: інтеграція України та Європейського Союзу суттєво розширює напрями банківської діяльності, значно збільшує рівень конкуренції в банківській сфері, суттєво посилює проблему нерозвиненості вітчизняного фінансового ринку та його інфраструктури, вимагає швидкого впровадження нових інформаційних технологій, підкреслює недосконалість чинного законодавства, а корупція і криміналізація економічних відносин ставлять перед банківською системою нові завдання, тягнуть за собою появу характерних загроз і ризиків.

На наш погляд, в умовах інтеграції української фінансової системи та фінансової системи Європейського Союзу першочерговою стає саме проблема забезпечення фінансової безпеки у сфері банківської діяльності, яка може бути вирішена лише комплексно та системно.

Це обумовлено тим, що фінансова безпека країни як складова частина її національної безпеки базується на формуванні ефективної системи безпеки інституцій, що реалізують фінансову політику держави.

Але, на жаль, за прогнозами економістів, наша країна до 2025 року не стане членом ЄС, оскільки на даний момент ЄС переживає кризу. Також вступ України до цього інтеграційного об'єднання унеможлиблюється тим, що до ЄС приєднається країна, яка потребуватиме дуже серйозних компенсацій від закриття цілих галузей промисловості.

Оскільки в ЄС є строго квотована планова економіка, яка передбачає, що кожна держава, яка вступає в Європейський Союз, повинна включатись у спільний ринок і відповідно вона повинна запроваджувати квоти на виробництво тієї чи іншої продукції, тому для ЄС на даному етапі не вигідно приймати Україну до себе і це і є однією із проблем інтеграції України.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

3.1. Шляхи удосконалення міжбанківського кредитного ринку з урахуванням європейського досвіду

Міжбанківське кредитування виступає одним з головних інструментів управління банківською ліквідністю. Ринок міжбанківського кредитування не є відокремленим, він знаходиться в тісному взаємозв'язку з іншими сегментами фінансового ринку, забезпечуючи перерозподіл ресурсів для здійснення операцій на цих ринках.

Ринку міжбанківського кредитування відводиться значна роль у підвищенні рівня ліквідності та платоспроможності комерційних банків, а також в забезпеченні стабільного функціонування всієї банківської системи.

Проаналізувавши ринок міжбанківського кредитування в Україні, можна зробити висновок, що міжбанківський кредит як інструмент управління банківською ліквідністю є досить актуальним і активно розвивається останнім часом.

Однак, варто зазначити, що даний сегмент банківських відносин є досить молодим, як і вся банківська система країни. В ході проведеного аналізу міжбанківських відносин були виявлені деякі проблеми, характерні для міжбанківського кредиту. Так як ринок міжбанківського кредитування розділений на два рівня, то проблеми, виявлені в ході аналізу, можна умовно розділити на три групи:

1. Проблеми кредитування Національним банком України комерційних банків.
2. Проблеми міжбанківських кредитних відносин між комерційними банками.

3. Проблеми, властиві всій системі ринку міжбанківського кредитування України в цілому.

Аналіз системи рефінансування Національного банку України показав, що найбільшу частку в структурі кредитів, наданих Національним банком України комерційним банкам, займають внутрішньоденні кредити. Частка даних кредитів в 2018 році склала 89,6%.

На основі цих даних можна зробити висновок, що однією з проблем даного рівня міжбанківського кредитування є короткостроковість наданих кредитів. Комерційні банки потребують підтримки миттєвої ліквідності і воліють залучати грошові кошти від регулятора для вирішення проблем з ліквідністю в рамках одного операційного дня.

Також, варто відзначити, що обсяг кредитів, забезпечених активами і поруками, значно перевершує за обсягами такі види кредитів, як овернайт, що говорить про проблему недостатності забезпечення у комерційних банків. Розширення варіантів забезпечення по кредитах Національного банку України, збільшення набору неринкових активів, які зможуть виступати забезпеченням по кредитах Національного банку України, можливо, посприятиме зміні структури наданих кредитів і переорієнтації комерційних банків на інші більш довгострокові види кредитування.

Таким чином, перший рівень системи міжбанківського кредитування, який представлений операціями між Національним банком України і комерційними банками, має ряд специфічних особливостей і характеризується короткостроковістю наданих кредитів, відсутністю забезпечення та використанням ліквідних фінансових активів при кредитуванні.

Сукупність перерахованих вище особливостей призводить до підвищення кредитного ризику та зумовлює необхідність створення особливої системи управління ризиками. Збільшення кредитного ризику також є однією з проблем міжбанківського кредитування.

В останні роки на міжбанківському кредитному ринку зросла роль другого рівня системи міжбанківського кредитування. Аналізуючи обсяг наданих коштів всередині другого рівня банківської системи за допомогою міжбанківського кредиту, можна побачити, що залучені кошти від інших кредитних організацій в структурі пасивів комерційних банків в 2018 році в 3,5 рази перевершують обсяг залучених коштів від Національного банку України.

Серед основних проблем другого рівня системи міжбанківського кредитування можна виділити:

1. Погіршення фінансового становища комерційних банків, зниження їх кредитних рейтингів, зростання кількості банків з відкликаною ліцензією. В останні роки Національний банк України проводить санацію банківського сектора, в зв'язку з чим зростає кількість банків, які втратили ліцензію на здійснення банківської діяльності.

2. Недовіра банків один до одного і, як наслідок, ризик неповернення коштів. Незважаючи на зростаючу потребу банків у взаємній підтримці, чітко проявляються тенденції звуження міжбанківського ринку, зростання взаємної недовіри, в результаті чого комерційні банки висувають високі вимоги до своїх позичальників при видачі міжбанківських кредитів, закривають ліміти кредитування для своїх контрагентів. Фінансова стійкість і кредитоспроможність є головними критеріями при встановленні ліміту на контрагента на цьому міжбанківському ринку.

3. Наявність сегментованості на ринку міжбанківського кредитування в Україні. Умовно ринок міжбанківських кредитів можна розділити на три великі сегменти. У першому сегменті об'єднані банки з державною участю, а також дочірні банки іноземних фінансових інститутів, другий сегмент представляють великі українські приватні банки, а також провідні регіональні банки, третій сегмент включає в себе інші українські банки, в основному регіональні середні та дрібні. Така структура ринку міжбанківського кредитування обумовлюється недостатнім перерозподілом

грошових ресурсів між учасниками банківського сектора, а також характеризується значною диференціацією відсоткових ставок залежно від позичальника.

Перераховані вище фактори є однією з причин періодичного виникнення криз ліквідності банківської системи, що супроводжуються проблемами комерційних банків з проведенням платежів і різким зростанням відсоткових ставок.

Розглянувши проблеми, характерні для кожного з рівнів системи міжбанківського кредитування, необхідно виділити загальні проблеми, що зачіпають весь ринок міжбанківського кредиту:

1. Висока залежність від зовнішніх факторів. Ринок міжбанківського кредитування, як і інші сегменти фінансового ринку, схильний до впливу зовнішніх факторів.

Погіршення політичної та економічної ситуації в країні безпосередньо впливають на рішення, що приймаються Національним банком України, і як наслідок, на обсяг наданих коштів комерційним банкам та величину відсоткових ставок на міжбанківському кредитному ринку.

2. Відсутність досконалої нормативно-правової бази. Для стабілізації оборотів і кредитних ліній на ринку міжбанківського кредитування важливу роль відіграє питання про необхідність вдосконалення правової бази, що регулює цей ринок.

Міжбанківський кредитний ринок ще досить слабо врегульований, в основному він базується на всіляких правилах проведення операцій і взаємних угод.

3. Ставки на міжбанківському кредитному ринку все ще знаходяться вище докризових, що також є однією з проблем міжбанківського кредитного ринку.

Однак, варто зазначити, що для вирішення даного питання, Національний банк України проводить аналіз економічної ситуації в країні,

за результатами якого приймає рішення щодо основних інструментів грошово-кредитної політики.

Тому зниження ключової ставки пов'язане з уповільненням темпів річної інфляції. Таке рішення Національного банку України безпосередньо позначиться на зниженні відсоткових ставок по всіх видах міжбанківського кредитування.

4. Найбільш суттєвою проблемою, виявленою в ході проведеного аналізу, є проблема профіциту ліквідності банківського сектора. З одного боку, може здатися, що надлишок грошових коштів в банківській системі є більш сприятливим фактором, ніж дефіцит.

Однак в стані надлишку ліквідності банківська система в цілому втрачає можливість отримання додаткових джерел доходів, що впливає на розвиток всієї фінансової системи держави і стримування економічного зростання країни.

Варто відзначити, що профіцит ліквідності банківського сектора розподілений по країні нерівномірно.

Так, існують регіони, в яких самостійні регіональні банки мають обмежений доступ до системи міжбанківського кредитування.

Таким чином, важливою задачею є вирішення проблеми доступності кредитів для малих і середніх банків.

Одним з основних чинників забезпечення стійкості банківського сектора є наявність ефективного механізму регулювання банківської ліквідності.

Механізм регулювання банківської ліквідності повинен включати не тільки працюючу систему інструментів рефінансування Національного банку України, а перш за все, чітко організований міжбанківський кредитний ринок, оскільки саме міжбанківське кредитування є основним способом перерозподілу грошових коштів між комерційними банками.

Проблеми ринку міжбанківського кредитування в Україні, виявлені в ході аналізу, представлені в Додатку Б.

Таким чином, в ході проведеного аналізу були виявлені проблеми, які характеризують кожен з рівнів ринку міжбанківського кредитування, а також проблеми, властиві всій системі міжбанківських кредитних відносин.

Однією з найбільш значущих проблем даного сегмента кредитних відносин, на наш погляд, є проблема неоднорідності розподілу профіциту ліквідності банківського сектора щодо територіального поділу країни і високий рівень сегментованості досліджуваного ринку.

Особливо складна ситуація на ринку міжбанківського кредитування складається у дрібних регіональних комерційних банків, які мають відносно високу кредитоспроможність, але не дивлячись на це, стикаються з жорстким розміром лімітів, що обмежують їх участь в міжбанківському кредитуванні як позичальників грошових коштів для поліпшення ліквідної позиції свого банку.

Безумовно, ризики при кредитуванні дрібних і великих банків неоднакові, що робить свій вплив на формування процентних ставок міжбанківського кредитного ринку і на забезпечення, що пред'являється до даних видів угод.

Великі банки не хочуть брати на себе високі ризики, надаючи кошти невеликим банкам, ймовірність банкрутства яких в нинішній економічній ситуації, за часів санації банківського сектора, досить велика. Великі банки, надаючи позикові кошти комерційним банкам, з невеликим обсягом активів, вважають за краще високоякісне забезпечення або ж зовсім не надають грошові кошти.

Необхідність використання забезпечення, тягне для невеликого комерційного банку не тільки додаткові витрати на його придбання, але і може стати причиною порушення обов'язкових нормативів в разі укладення такої угоди.

Особливо високому ризику піддаються малі і середні банки з невисокими запасами капіталу і ліквідних активів, а також банки з високою залежністю від малої кількості кредиторів. Отримання кредитів на ринку

міжбанківського кредитування для даної групи банків може ускладнитися і невеликим банкам доведеться зберігати надлишковий запас ліквідності.

Внаслідок високого рівня поділу комерційних банків, в залежності від розміру їхніх активів, на ринку виникає ситуація, коли банки, які є активними учасниками міжбанківського ринку починають видавати кредити тільки всередині обмеженої групи контрагентів, для інших кредитних організацій це джерело фінансування стає недоступним.

Це може привести до погіршення фінансового становища певної кількості кредитних організацій, функціонуючих в країні, з подальшим банкрутством, повідомлення про які викличуть негативну реакцію з боку населення і реального сектора економіки. Наслідком стане подальше звуження кола банків, що мають доступ до міжбанківських кредитів.

Для гармонізації ситуації на ринку міжбанківського кредитування і згладжування нерівності учасників банківського сектора в отриманні кредитних ресурсів всередині банківської системи необхідно реалізувати ряд заходів, спрямованих на зміну умов кредитування для дрібних комерційних банків.

На рисунку 3.1 та в таблиці 3.1 наведено дані про кількість комерційних банків в Україні з 2008 по 2019 рр.

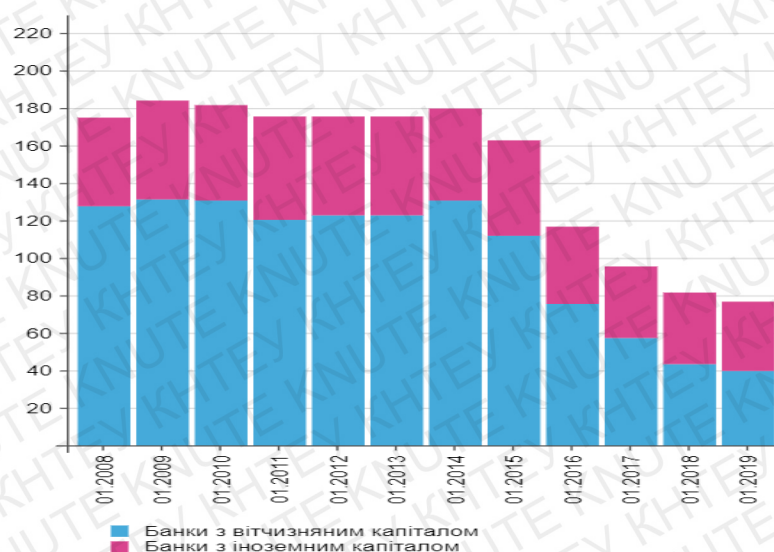

Рис. 3.1 Кількість комерційних банків в Україні за структурою капіталу з 2008 по 2019 рр., од.*

* Розроблено автором за джерелом: [21]

Аналізуючи представлені дані можна простежити тенденцію скорочення загального числа кредитних організацій на всій території України. Дані зміни в банківській системі пов'язані з проведеною політикою Національного банку України.

Таблиця 3.1

Кількість комерційних банків в Україні за структурою капіталу
з 2008 по 2019 рр., од*

Дата	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	У т.ч. зі 100% іноземним капіталом
на 1.01.2008	175	47	17
на 1.01.2009	184	53	17
на 1.01.2010	182	51	18
на 1.01.2011	176	55	20
на 1.01.2012	176	53	22
на 1.01.2013	176	53	22
на 1.01.2014	180	49	19
на 1.01.2015	163	51	19
на 1.01.2016	117	41	17
на 1.01.2017	96	38	17
на 1.01.2018	82	38	18
на 1.01.2019	77	37	23

* Розроблено автором за джерелом: [21]

Для вирівнювання ситуації на ринку міжбанківського кредитування пропонується внесення змін до системи міжбанківського кредитування, а саме:

- 1) ввести диференційоване рефінансування комерційних банків в залежності від регіону, в якому банк здійснює свою діяльність на фінансовому ринку, а саме – розрахувати поправочні коефіцієнти;
- 2) знизити вимоги щодо забезпечення наданих кредитів для дрібних і середніх банків, що мають відносно невеликий розмір активів;
- 3) знизити ризики для великих системно утворюючих комерційних банків, які виступають в ролі кредиторів для дрібних і середніх комерційних банків в рамках міжбанківських кредитних відносин, шляхом надання гарантій Національним банком України та створення заходів щодо безперечного повернення кредитів.

Можна зробити висновок, що доступ до ринку міжбанківського кредитування для учасників банківської системи є неоднорідним.

Комерційні банки, які не є великими за розміром, мають досить невелику частку міжбанківських кредитів в структурі пасивів кредитної організації або не мають таких зовсім.

Отримавши доступ до міжбанківського кредитного ринку невеликі комерційні банки зможуть користуватися діючим інструментом управління своєю ліквідністю, зможуть збільшити свої доходи, що призведе до розвитку кредитних відносин в регіоні і, як наслідок, покращить економічну ситуацію в країні в цілому, а великі банки, які будуть виступати в ролі кредитора, отримають позичальників, чиї зобов'язання не матимуть високий ризик, так як грошові кошти будуть видаватися під гарантію Національного банку України.

Вирівнювання ліквідності банківського сектора по всій території країни відбудеться не відразу і результат від запропонованих заходів щодо

гармонізації міжбанківського кредитного ринку буде видно після певного проміжку часу.

Для підвищення рівня функціонування міжбанківського кредитного ринку, необхідно розширити спектр існуючих кредитів, більш ретельно підходити до вивчення контрагентів і інструментів мінімізації витрат проведення операцій на ринку міжбанківського кредитування. Також необхідно розширити територіальний і часовий простір даного ринку; сформувати ефективний механізм зниження і страхування ризиків втрат від операцій на міжбанківському ринку.

Дані заходи дозволять зберігати міжбанківські зв'язки в стабільному стані, мінімізувати кредитні ризики і ризики фондування і в цілому забезпечити стійкість банківського сектора.

За умови здійснення грамотної грошово-кредитної політики Національного банку України, роботою над підвищенням технологічного рівня і професійної діяльності комерційних банків, а також реалізації інших заходів вдосконалення ринку міжбанківського кредитування, сучасний ринок міжбанківських кредитів має шанси на перспективи стабільного зростання в майбутньому.

Підводячи підсумок, відзначимо, що в даному розділі виявлено проблеми і перспективи ринку міжбанківського кредитування в Україні, запропоновано напрями вдосконалення методів управління міжбанківським кредитом з метою надання та абсорбування ліквідності.

3.2. Регресійна модель макросередовища ринку міжбанківського кредитування в Україні

Для досягнення поставлених в роботі цілей найбільш оптимальним варіантом є побудова регресійної моделі, де в якості залежної змінної використовується обсяг виданих кредитів, а в якості факторів - набір внутрішніх і зовнішніх змінних.

Початковим етапом побудови моделі слід вважати визначення ступеня впливу кожного фактора на зміну шляхом знаходження відповідних коефіцієнтів кореляції. Варто згадати, що при недостатньо високому коефіцієнті кореляції включення в модель відповідного фактора є недоцільним, так як дозволить тільки погіршити загальну якість моделі.

Всі позначені в роботі зовнішні фактори мають досить низький коефіцієнт кореляції з залежною змінною, що дозволяє стверджувати про недоцільність їх включення в модель як чинників. В якості причини такого низького взаємозв'язку даних факторів з залежною змінною можна вказати низький ступінь орієнтації банків на нову зовнішню інформацію, і велику орієнтацію на вже сформовану ситуацію, як в економіці, так і в самому банку. Таким чином, вже на даному етапі представляється можливість скоротити обсяг факторів, що включаються в модель.

Також можна умовно розділити змінні на ті, які можна пов'язати з активними операціями банку та ті, які можна пов'язати з пасивними операціями банку.

З активними операціями банку пов'язані, в першу чергу операції з розміщення банком отриманих коштів, зокрема, видача кредитів і вкладення в цінні папери.

До пасивних операцій належать різного роду позики - як на міжбанківському ринку, так і за допомогою облігацій і векселів, а також депозитні операції клієнтів. В даному дослідженні складно однозначно сказати, операції активного або пасивного характеру надають більший вплив на залежну змінну, так як і ті, і інші операції справляють досить значний вплив на обсяг виданих кредитів.

Таким чином, можна зробити висновок, що як активні, так і пасивні операції досить сильно впливають на обсяг виданих кредитів.

Проаналізуємо зв'язок між ставками грошового ринку та ставками банків в Україні. Наведені в таблиці 3.2 дані кореляційного аналізу демонструють значну залежність між обліковою ставкою на пряму або

ставками грошового ринку і ставками за кредитами та депозитами в період із початку 2015 року.

Таблиця 3.2

Коефіцієнти кореляції за січень 2015 – грудень 2018 року
(щоденні дані)*

	Овернайт, коэф.	Облікова, коэф.
Овернайт	1,00	0,96
Депозит (3 місяці)	0,55	0,76
Депозит (6 місяців)	0,52	0,73
Депозит (9 місяців)	0,57	0,75
Депозит (12 місяців)	0,49	0,70
Короткострокові кредити фізичним особам	0,19	-0,12
Довгострокові кредити фізичним особам	0,37	0,24
Короткострокові кредити суб'єктам господарювання	0,92	0,87
Довгострокові кредити суб'єктам господарювання	0,27	0,39
Облікова	0,96	1,00

* Розроблено автором за джерелом: [36]

Коефіцієнт кореляції на щоденних необроблених (тобто без видалення незвично високих або низьких значень) варіюється від -0.12 (облікова ставка та ставка за короткотерміновими кредитами домогосподарствам) до 0.92 (ставка овернайт і ставка за короткостроковими кредитами суб'єктам господарювання). Рисунок 3.2 чітко візуалізує наявний суттєвий зв'язок між ставками за короткостроковими кредитами і ставками овернайт та обліковою.

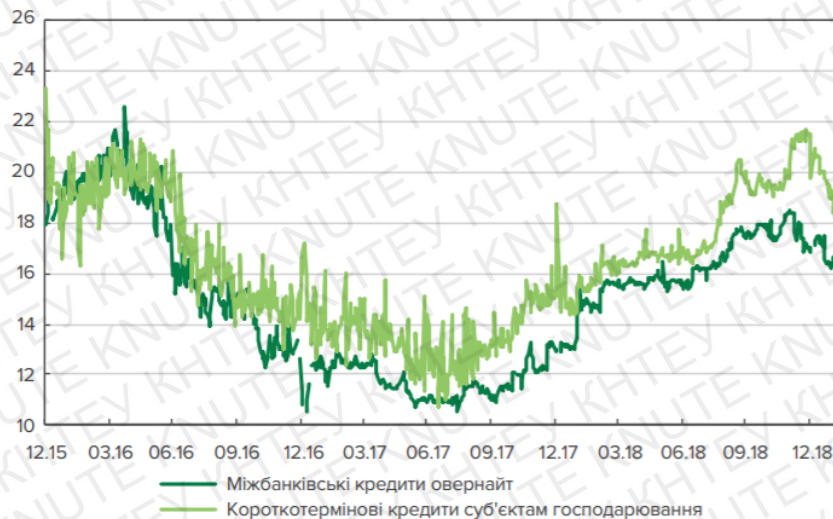

Рис. 3.2 Подібність руху між ставкою овернайт і ставкою за короткотерміновими кредитами юридичним особа, %*

* Розроблено автором за джерелом: [21]

Ставка по кредитах суб'єктам господарювання є одним з факторів, включення якого в модель є доцільним, так як між фактором і залежною змінною на теоретичному рівні можна простежити певний зв'язок.

Зокрема, при зростанні ставки по кредитах юридичним особам, обсяг коштів, що їм видається, повинен скорочуватися, проте в даному випадку, при розгляді ситуації в більш загальному розрізі, зростання ставки може супроводжуватися зростанням залежною змінною за умов загальної сприятливої кон'юнктури. Неоднозначний вплив фактора, тим не менш, не є причиною для виключення фактора з ряду змінних, що впливають на залежну змінну.

Останніми роками основний підхід оцінки впливу ставок овернайт на ставки банківської системи роблять за допомогою авторегресивної моделі з розподіленням лагом (ARDL).

Таблиця 3.3

Тести на стаціонарність, дані в рівнях та перших різницях для тижневих рядів за період із 25 грудня 2015 до 14 грудня 2018 року*

Змінна	Тест ¹	Статистика	Примітки
Ставка овернайт	PP ADF	-0,90 -1,03	
Ставка овернайт дельта	PP ADF	-170,73 -4,66	значення на рівні 1%
Ставка кредиту (за короткостроковими кредитами суб'єктам господарювання)	PP ADF	-0,67 -0,13	
Ставка кредиту дельта (за короткостроковими кредитами суб'єктам господарювання)	PP ADF	-191,49 -4,86	значення на рівні 1%

* Розроблено автором за джерелом: [42]

Проаналізувавши таблицю 3.3, робимо висновок, що регресійна модель має наступний вигляд:

$$y_t = a_0 + a_1 y_{t-1} + \dots + a_n y_{t-n} + \beta_0 x_t + \beta_1 x_{t-1} + \dots + \beta_k x_{t-k} + \varepsilon_t \quad (3.1)$$

де y – це залежна змінна, яка є функцією від власних попередніх значень (авторегресія) та від поточного і попередніх значень незалежної змінної x .

Короткотермінові впливи – це коефіцієнти напряму з моделі, наприклад, вплив незалежної змінної поточного періоду – це β_0 , з лагом у один період – β_1 і так далі. У довготерміновому періоді ми припускаємо рівновагу.

¹ Phillips-Perron (PP), Augmented Dickey-Fuller (ADF) мають нульовою гіпотезою наявності одиничного кореня

Результати оцінювання залежності ставок за короткостроковими кредитами суб'єктам господарювання за ставкою овернайт для тижневих рядів за період 25.12.2015-14.12.2018 рр. *

	Оцінка	Примітки
Перетин	0,745 (0,318)	значення на рівні 5%
Кредит-1	-0,391 (0,080)	значення на рівні 1%
Кредит-2	0,174 (0,048)	значення на рівні 5%
Овернайт	0,187 -4,86	значення на рівні 1%
F	10,36	значення на рівні 1%
Adj. R ²	0,15	
N	155	

* Розроблено автором за джерелом: [42]

Отже, економетрична специфікація моделі виглядає наступним чином:

$$\Delta y_t = a_0 + a_1 y_{t-1} + a_2 y_{t-2} + \beta_0 x_{t-1} + \varepsilon_t \quad (3.2)$$

Згідно з моделлю за тиждень трансмісія відбувається на 19% (коефіцієнт при змінній «овернайт», що у випадку повного переходу повинно статистично не відрізнятися від одиниці). Водночас сукупна трансмісія має становити 15% (оцінка через використання наведеної вище формули довготермінового впливу).

Як бачимо, при збільшенні обсягу залучених міжбанківських кредитів на 1% спостерігається зростання обсягу кредитного портфеля на 0,01%. Такий прямий зв'язок є очевидним, з огляду на те, що даний тип запозичень є одним з найбільш простих способів для банку залучити кошти з метою їх подальшого розміщення.

Як можна помітити, всі фактори виявляються значущими. Модель в цілому також виявляється значущою, а також позбавленою наслідків мультиколінеарності та автокореляції. Всі знаки перед факторами виявилися

передбачуваними, тобто існує прямий зв'язок між факторами і залежною змінною.

Також не можна не враховувати чинника наявності кредитної політики банку, яка певною мірою може бути відображена шляхом додавання даної змінної в ряд чинників, що покаже нам, наскільки банк дотримується і орієнтується на рішення минулих періодів.

Далі варто зазначити про те, наскільки отримана регресійна модель може бути застосована на практиці. Так як модель була побудована на реальних даних за певний проміжок часу, то можна сказати, що виявлені закономірності, зокрема, рівняння, що описує залежність обсягу міжбанківських кредитів від ряду факторів, є певною мірою достовірним і придатним до подальшого використання. Зокрема, отриману модель можна використовувати для аналізу ситуації, що склалася на ринку, так як модель з високим ступенем точності визначає ступінь зміни залежної змінної у відповідь на зміни факторів. Також перевагою моделі є те, що ряд факторів складається з декількох змінних, що дозволяє широко охопити поле передбачуваних величин, що впливають на залежну змінну.

Модель може бути використана при аналізі поточної ситуації на ринку банківського кредитування, так як вона з досить високим ступенем точності описує зв'язки між змінними, дозволяючи тим самим говорити про можливість її використання при виявленні трендів на ринку кредитування. Таке використання має на увазі під собою інтерпретацію фактів, що відбуваються на ринку через призму виведеного раніше рівняння, що описує ступінь взаємозв'язку між показниками. Також модель можна застосувати при формуванні стратегії або окремих її елементів з огляду на невеликий факторний набір. Говорячи більш детально стосовно отриманих результатів, можна з достатнім ступенем точності говорити про зміну обсягу кредитів як реакції на зміну факторів.

Ще однією позитивною стороною є можливість застосування моделі в ситуаціях пошуку оптимальної реакції на дії інших гравців ринку, маючи на

увазі під цим факт того, що модель описує поведінку кредитної установи в середньому, тобто може бути застосована до будь-якого гравця на ринку.

Таким чином, модель може бути використана в якості одного з інструментів для обґрунтування тих чи інших рішень менеджменту, а також при подальших дослідженнях ринку, як відправна точка для більш глибокого вивчення тенденцій і взаємозв'язків. Однак побудована модель, як і будь-яка інша, має ряд обмежень, про які слід пам'ятати при спробі застосування її на практиці. Варто пам'ятати про те, що модель є спрощеною інтерпретацією реальної ринкової ситуації, що має на увазі під собою можливість виключення з розгляду ряду деталей, які також в сукупності можуть мати значний вплив. Ряд чинників, які могли б бути включені в модель, є обмеженим рамками роботи. Певні значущі фактори могли бути пропущені на етапі факторного відбору, що негативно позначилося б на якості моделі в цілому.

Деякі фактори неможливо виміряти кількісно і включити в дослідження, зокрема, кредитну політику того чи іншого банку, його орієнтованість на певні сегменти ринку або дії топ-менеджменту. Останні можуть під собою мати різні цілі - зокрема, досягнення максимальної прибутковості, зростання клієнтської бази або деякі інші, що в моменті дає різне становище банку щодо ринку. Також однією з неявних передумов моделі є припущення про те, що кредитна установа реагує на мінливі ринкові умови, намагаючись вжити певних заходів, що, зокрема, проявляється в зміні обсягу кредитного портфеля. Однак можливі випадки, коли банк може діяти відповідно до своїх довгострокових планів, неактивно реагуючи на мінливий ринок. Не можна сказати, що це правило, однак імовірність подібного результату не дорівнює нулю.

Таким чином, можна сказати, що отримана в ході дослідження модель може бути застосована при аналізі ринку і в якості одного з інструментів при прийнятті управлінських рішень, однак варто пам'ятати про можливі

обмеження, які можуть вплинути на якість і ступінь достовірності отриманих за допомогою подібного аналізу висновків.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було вивчено питання міжбанківського кредитного ринку як ключового сектору міжбанківського фінансового ринку, що включає операції за гривневими і валютними кредитах, в тому числі короткострокових і надкоротких.

Міжбанківський кредитний ринок виконує завдання оперативного забезпечення банківської системи ресурсами, підтримки її ліквідності і стабільності, допомагає банкам дотримуватись нормативів банківської діяльності. Позики, отримані банками, відносяться до так званих керованих.

Такі кредити використовують як засіб підтримки та оперативного регулювання ліквідності банківських балансів, іноді – для кредитування підприємств нефінансового сектора або проведення операцій на валютному і фондовому ринках з метою збільшення прибутковості.

За результатами досліджень, проведених в роботі, можна зробити такі висновки:

- 1) міжбанківський кредит як інструмент управління банківською ліквідністю є досить актуальним і активно розвивається останнім часом;
- 2) банкам необхідно виважено проводити кредитні операції, які здатні максимізувати прибуток установи при прийнятному ризику, на основі чіткої та прозорої процедури кредитування загалом;
- 3) пряме міжбанківське кредитування може практикуватися комерційними банками в різних формах. Так, надання міжбанківських позик може відбуватися шляхом торгівлі депозитами, що зберігаються на кореспондентських-резервних рахунках центрального банку;
- 4) ставки міжбанківського кредитного ринку є важливими фінансовими індикаторами його стану і оцінки привабливості присутності на ньому. Ставки на міжбанківському ринку впливають на вартість ресурсів для клієнтів й прибутковість банку. Тому Національний банк контролює обсяги міжбанківського кредитного ринку та процентні ставки;

- 5) слід звернути увагу, що доля кредитів на «міжбанку», які майже втратили свою вартість, займає дрібну долю, менше 0,19 %, в обсязі всіх наданих кредитів іншим банкам, що підтверджує високий ступінь якості обслуговування кредитних зобов'язань банківськими установами порівняно із звичайними комерційними підприємствами. Також важливо, що МБК потребує незначного резервування порівняно із іншими видами кредитних вкладень, хоча процедура розрахунку резерву на покриття кредитних збитків аналогічна;
- 6) реалізація ефективної моделі організованого міжбанківського ринку дозволить консолідувати українське банківське співтовариство і ставитися до нього як до конкурентоспроможної системи, що ефективно протистоїть негативним явищам у фінансовій сфері.

На наш погляд, в умовах інтеграції української фінансової системи та фінансової системи Європейського Союзу першочерговою стає саме проблема забезпечення фінансової безпеки у сфері банківської діяльності, яка може бути вирішена лише комплексно та системно.

Оскільки в ЄС є строго квотована планова економіка, яка передбачає, що кожна держава, яка вступає в Європейський Союз, повинна включатись у спільний ринок і відповідно вона повинна запроваджувати квоти на виробництво тієї чи іншої продукції, тому для ЄС на даному етапі не вигідно приймати Україну до себе і це і є однією із проблем інтеграції України.

З метою удосконалення процесу організації та проведення процесів міжбанківського кредитування у Комерційному банку «Альфа-Банк» були розроблені такі пропозиції:

- 1) для підвищення рівня функціонування міжбанківського кредитного ринку, необхідно розширити спектр існуючих кредитів, більш ретельно підходити до вивчення контрагентів і інструментів мінімізації витрат проведення операцій на ринку міжбанківського кредитування;

- 2) також необхідно розширити територіальний і часовий простір даного ринку; сформувати ефективний механізм зниження і страхування ризиків втрат від операцій на міжбанківському ринку.
- 3) запропоновано напрями вдосконалення методів управління міжбанківським кредитом з метою надання та абсорбування ліквідності.

Як бачимо з роботи, при збільшенні обсягу залучених міжбанківських кредитів на 1 % спостерігається зростання обсягу кредитного портфеля на 0,01 %. Такий прямий зв'язок є очевидним, з огляду на те, що даний тип запозичень є одним з найбільш простих способів для банку залучити кошти з метою їх подальшого розміщення.

Модель, викладена в роботі, може бути використана при аналізі поточної ситуації на ринку банківського кредитування, так як вона з досить високим ступенем точності описує зв'язки між змінними, дозволяючи тим самим говорити про можливість її використання при виявленні трендів на ринку кредитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз економічного стану України (грудень 2014 року) [Електронний ресурс]. — НБУ. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4972952>.
2. Банківська система України: інституційні зміни та інновації : колективна монографія / [Л. О. Примостка, М. І. Диба, І. В. Краснова та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Примостки. — К. : КНЕУ, 2015. — 434 с.
3. Васильєва Т.А. Маркетинг у банку: Навчальний посібник. ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ» — 2014. — с. 248-250.
4. Васюренко О. В. Банківські операції: навч. посіб. / О. В. Васюренко. — К. : Знання, 2008. — 318 с.
5. Вимоги банків за кредитами, наданими в економіку України / Бюлетень Національного банку України [Текст]: — Київ : Національний банк України, 2008. — № 12/2008 (189).
6. Герасименко Р.А. Збутова і комунікаційна політика банку на ринку кредитних продуктів для фізичних осіб і оцінка їх ефективності/ «Финансы, учет, банки» №1 (20) – 2014.
7. Грошово-кредитна та фінансова статистика НБУ [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
8. Депозитні корпорації України / Бюлетень Національного банку України [Електронний ресурс]. — Київ : Національний банк України, 2015. — № 4/2015 (265). — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17600932>.
9. Зеленська М. І. Міжбанківський ринок з позиції системного підходу / М. І. Зеленська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». — 2012. — С. 258.
10. Інфляційний звіт [Електронний ресурс] / Січень 2016. — НБУ. — Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27033423>.

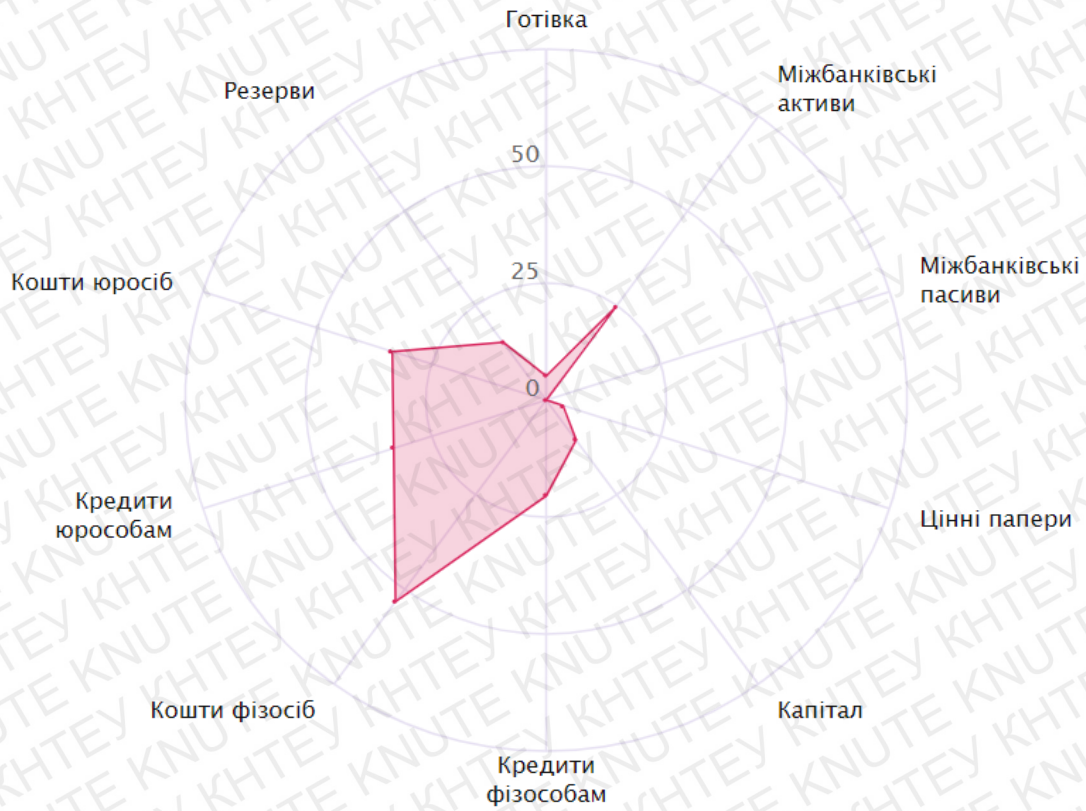
11. Карасьова З. М. Як обрати надійну банківську установу? / З. М. Карасьова, А. І. Колісниченко // Молодий вчений. – 2014. – № 12 (1). – С. 148–151.
12. Краснова І. В. Основні підходи до оцінювання надійності банку / І. В. Краснова, К. В. Мстоян // Фінанси, облік і аудит. – 2013. – Вип. 1. – С. 93–101.
13. Крупка М. І. Банківські операції. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 312 с.
14. Кузьмак О. М. Міжбанківське кредитування: особливості та роль у банківській діяльності / О. М. Кузьмак // Наукові записки Острозької академії. Серія: економіка. — 2003. — № 4. — 86 с.
15. Кузьмак О. М. Міжбанківське кредитування: особливості та роль у банківській діяльності / О. М. Кузьмак // Наукові записки Острозької академії. – 2003. – № 4. – С. 86–93. – (Серія “Економіка”).
16. Куць Н. Фінансова надійність банківської установи та методи її оцінки / Н. Куць // Економіст. – 2016. – № 5. – С. 34–37.
17. Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М. Антонюк Л.Л. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія: У 2 т. – Т. I / За заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. – 816 с.
18. Монетарний та фінансовий розвиток / Бюлетень Національного банку України [Електронний ресурс]. — Київ : Національний банк України, 2014. — № 4/2014 (253). — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4881600>.
19. Монетарний та фінансовий розвиток / Бюлетень Національного банку України [Електронний ресурс]. — Київ : Національний банк України, 2015. — № 2/2015 (263). — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=16006315>.
20. Офіційний сайт Альфа-Банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://alfabank.ua>.

- 21.Річний звіт Національного банку України 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=95170958>
22. Рязанова Н. С. Фінансовий ринок: його генезис, сутність та функції. / Н. С. Рязанова // Фінанси, облік і аудит: збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 17 – с. 179 – 185.
23. Силантьєв С.О. Похідні фінансові інструменти : теоретичні та прикладні аспекти : монографія / С.О. Силантьєв. — К. : КНЕУ, 2012. — 310 с.
24. Силантьєв С.О. Міжнародна практика використання похідних фінансових інструментів : монографія / С.О. Силантьєв. — К. : КНЕУ, 2017. — 399 с.
- 25.Снігурська Л. П. Банківські операції та послуги. – К. : МАУП, 2006. – 456 с.
26. Стрільчук Ю. І. Сучасний стан банківського кредитування населення в Україні / Ю. І. Стрільчук // Фінанси, облік і аудит. — випуск 2 (28), 2016. — С. 144-156.
- 27.Сулима М. О. Етапи розвитку вітчизняного міжбанківського кредитного ринку [Текст] / М. О. Сулима, С. В. Андросс // Бізнес-інформ. – 2016. – № 7(2).
- 28.Сулима М. О. Методики оцінки фінансового стану банку-позичальника / М. О. Сулима // Міжнародна банківська конкуренція : теорія і практика : матер. IV між нар. наук.-практ. конф., 26-27 травня 2011 р. – Суми, 2011. – 131 с. –С.38–40.
29. Табачук Г. П. Фінансовий облік в банках : навч. посібник / Г.П.Табачук, О.М.Сарахман, Т.М.Бречко. – К.: УБС НБУ, 2009. – 423 с.
30. Уляницкая А. Приправа зеленью / А. Уляницкая // Бизнес. – 2011. – № 41 (976). – С. 14 – 15.
- 31.Фінансовий ринок // Вісник НБУ. – 2011. – № 7 (185). – С. 30 – 33.

32. Фінансовий облік та фінансова звітність у банках : навч. посібник / Національний банк України; За заг. ред. Г. П. Табачук, О. М. Сарахман. – К. : УБС НБУ, 2007. – 430 с.
33. Формування вартості кредитів у країнах з перехідною економікою та вплив на неї облікової ставки : інформаційно-аналітичні матеріали / [Жак О. П., Попов Д. С., Заруба Ю. О., Лисенко Р. С. та ін.]; за редакцією О. І. Кіреєва і М. М. Шаповалової. – Київ : Центр Наукових досліджень НБУ, 2004. – 84 с.
34. Характеристика міжбанківського кредитного ринку : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.grinchuk.lviv.ua/book/54/2080.html>.
35. Цивільний кодекс України (зі змінами) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435>.
36. Шварц О. В. Рейтингова система оцінки надійності комерційного банку / О. В. Шварц // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2015. – № 12. – С. 293–298.
37. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. – К. : Знання, 2006. – 311 с.
38. Рейтинг банков Украины 2017 [Електронний ресурс] / Сайт «Страхование Украины». – Режим доступу : <https://www.ukrstrahovanie.com.ua/ratings/ryayting-bankov-ukrainy>.
39. Рейтинг самых надежных банков Украины в 2017 году [Електронний ресурс] / Сайт «Фориншурер». – Режим доступу : <https://forinsurer.com/rating-banks>.
40. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.
41. Black F. The Pricing of Options and Corporate Liabilities / F. Black, M. Scholes // Journal of Political Economy. — 1973. — No 81, May–June. — P. 637–654.

42. Carlo Altavilla, Giacomo Carboni, Michele Lenza, Harald Uhlig. Interbank rate uncertainty and bank lending: Working Paper Series. – European Central Bank, No 2111 / August. – 2019. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2311~1a95a1a8a1.en.pdf?1467309064a31dae915360932b3ed57d>.
43. Forbes K. (2014). Financial “deglobalization”. Capital flows, banks and the Beatles, speech at Queen Mary University, London The consequences of a British exit from the European Union. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://europeanmovement.eu/wpcontent/uploads/2016/05/EMI_16_PolicyPosition_Brexit_17_VIEW_FINAL.pdf.
44. Frederic L. Pryor. A Guidebook to the Comparative Study of Economic Systems. — Englewood Cliffs: Prentice–Hall, 1985. — P. 15.
45. Garcia-de-Andoain, C., Heider, F., Hoerova, M., & Manganelli, S. (2016). Lending-of-lastresort is as lending-of-last-resort does: Central bank liquidity provision and interbank market functioning in the euro area. Journal of Financial Intermediation, 28, 32-47.
46. Lorenz Emter, Martin Schmitz, Marcel Tirpák. Cross-border banking in the EU since the crisis: what is driving the great retrenchment?: Working Paper Series. – European Central Bank, No 2130 / February. – 2018. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2130.en.pdf>.
47. Manuel Buchholz (Deutsche Bundesbank), Kirsten Schmidt (Halle Institute for Economic Research (IWH)), Lena Tonzer (University of Halle and Halle Institute for Economic Research (IWH)). Do conventional monetary policy instruments matter in unconventional times?: Discussion Paper. – Deutsche Bundesbank, № 27/2019. – 2019. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/803676/a6ee2f3c2c12101df87fcb254a1796fd/mL/2019-08-13-dkp-27-data.pdf>.
48. Markowitz H.M. Portfolio Selection / H.M. Markowitz // Journal of Finance. — 1952. — Vol. 7, No 1, March. — P. 77–91.

49. Skinner K. The future of banking: in a globalised world. – Willey finance series: John Wiley & Sons, Ltd, 2007. – 197 p.

Бізнес-модель Альфа-Банку*

*Розроблено автором за джерелом: [20]

Проблеми ринку міжбанківського кредитування в Україні*

№	Проблеми кредитування Національним банком комерційних банків	Проблеми міжбанківських відносин між комерційними банками	Проблеми, властиві всій системі ринку міжбанківського кредитування України в цілому
1.	Короткостроковість наданих кредитів	Погіршення фінансового положення комерційних банків, зниження їх рейтингу, зростання кількості банків з відкликаною ліцензією	Висока залежність від зовнішніх факторів
2.	Недостатність забезпечення у комерційних банків	Недовіра банків один одному	Відсутність досконалої нормативно-правової бази
3.	Збільшення кредитного ризик	Наявність сегментованості на ринку міжбанківського кредитування	Рівень ставок на міжбанківському кредитному ринку
4.	-	-	Профіцит ліквідності банківського сектору

*Розроблено автором за джерелом: [29]

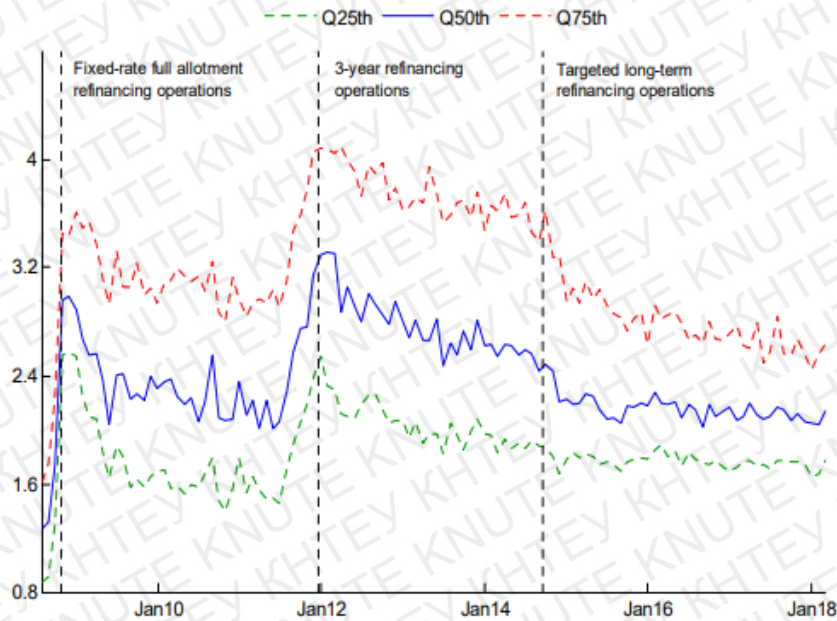
**Головні показники міжбанківського кредитного ринку
з 04.06.2018 по 01.08.2018 рр. ***

Дата	Облікова ставка, %	Обсяг кредитних ресурсів (млн. грн.)	Середньозважені відсоткові ставки (%)	
			усього	овернайт
07.06.2018 Чт	17	2 009,30	15,7	15,5
08.06.2018 Пт	17	896,40	15,8	15,8
11.06.2018 Пн	17	2 062,10	16,2	16
12.06.2018 Вт	17	2 654,40	15,9	15,9
13.06.2018 Ср	17	3 185,00	16,1	16,1
14.06.2018 Чт	17	3 306,70	15,8	15,8
15.06.2018 Пт	17	2 599,60	15,8	15,8
18.06.2018 Пн	17	2 195,10	15,8	15,7
19.06.2018 Вт	17	2 950,50	15,7	15,6
20.06.2018 Ср	17	2 290,32	15,9	15,9
21.06.2018 Чт	17	2 655,28	16,1	16,1
22.06.2018 Пт	17	2 667,10	15,9	15,9
23.06.2018 Сб	17	1 259,00	16,2	16,2
25.06.2018 Пн	17	1 284,00	15,7	15,6
26.06.2018 Вт	17	2 737,40	16,1	15,9
27.06.2018 Ср	17	995,40	15,5	15,4
02.07.2018 Пн	17	4 382,30	15,8	15,8
03.07.2018 Вт	17	3 446,90	15,9	15,9
04.07.2018 Ср	17	3 445,60	15,8	15,8
05.07.2018 Чт	17	3 778,20	15,8	15,7
06.07.2018 Пт	17	2 330,40	15,6	15,5
09.07.2018 Пн	17	1 310,20	15,4	15,3
10.07.2018 Вт	17	3 805,80	15,9	15,8
11.07.2018 Ср	17	3 542,50	15,9	15,9
12.07.2018 Чт	17	2 736,50	16	15,9
13.07.2018 Пт	17,5	4 626,10	16,5	16,5
16.07.2018 Пн	17,5	2 988,30	16,7	16,5
17.07.2018 Вт	17,5	2 875,00	16,8	16,7
18.07.2018 Ср	17,5	2 973,60	16,6	16,7
19.07.2018 Чт	17,5	2 564,70	16,8	16,8
20.07.2018 Пт	17,5	2 810,20	16,8	16,8
23.07.2018 Пн	17,5	2 977,30	16,3	16,3
24.07.2018 Вт	17,5	3 050,10	16,3	16,3
25.07.2018 Ср	17,5	2 628,70	16,4	16,4
26.07.2018 Чт	17,5	3 376,00	16,7	16,7
27.07.2018 Пт	17,5	2 739,40	16,7	16,7
30.07.2018 Пн	17,5	2 834,20	16,4	16,4
31.07.2018 Вт	17,5	623,70	17,1	16,5
01.08.2018 Ср	17,5	386,50	16,3	16

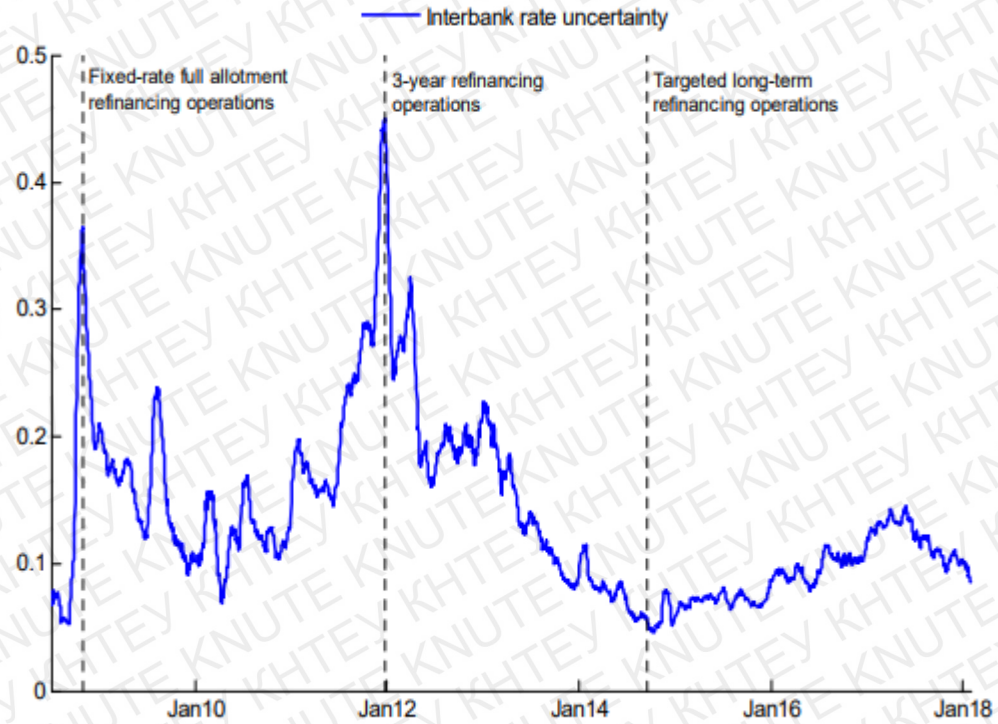
*Розроблено автором за джерелом: [21]

Варіація часових рядів вибраних квантилів розподілу банківської ставки позики

(різниця між ставками позики на позики нефінансовим корпораціям та тримісячною індексною своповою ставкою індексу) *

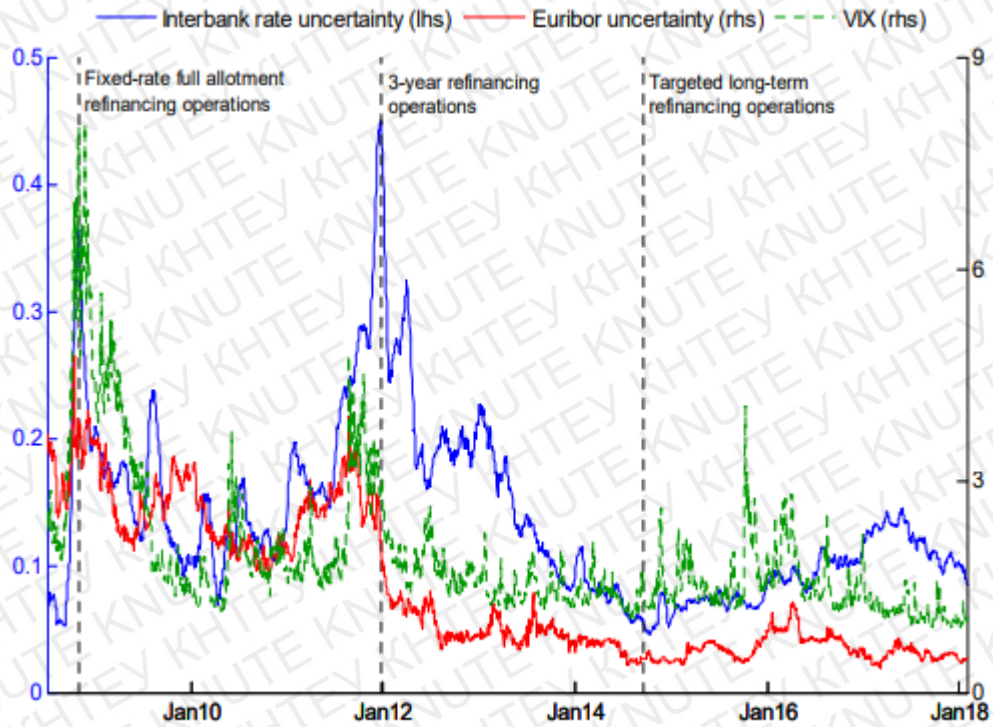

*Розроблено автором за джерелом: [42]

Невизначеність міжбанківських курсів*

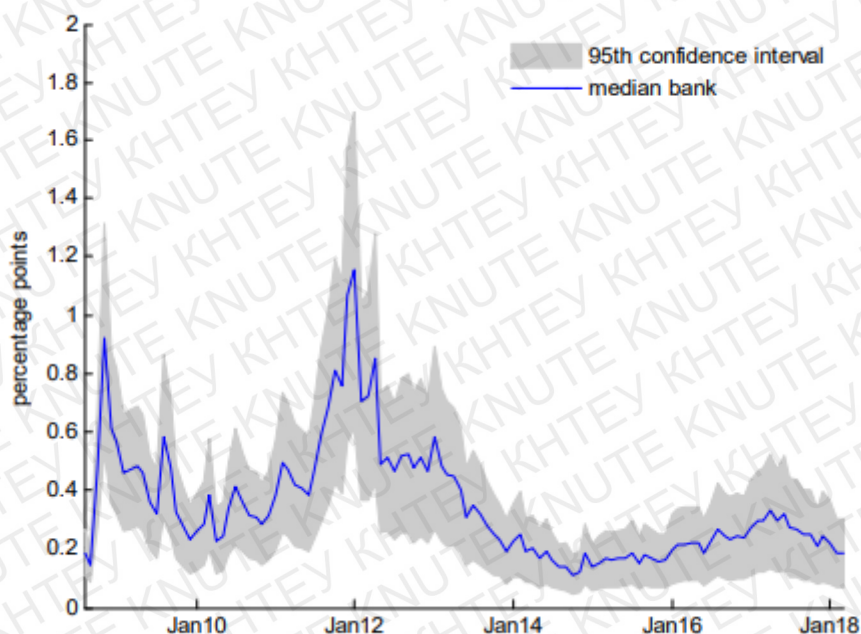
*Розроблено автором за джерелом: [42]

Невизначеність міжбанківських ставок проти альтернативних заходів невизначеності, %*

*Розроблено автором за джерелом: [2]

Орієнтовний історичний внесок невизначеності міжбанкських ставок у розповсюдження банківської ставки кредитування, %*

*Розроблено автором за джерелом: [2]